

Ctgb, wat hebben we eraan en wat doet het?

pagina 15

- ▣ Pijn bij vrouwtjesmuizen en sex
- ▣ NVPB goed van start in 2014
- ▣ Kerkuilen en rodenticiden in Engeland
- ▣ Anticoagulantia in Californië
- ▣ Kennisnetwerk biociden
- ▣ Lamon op naar de 70 jaar!

Wij ondersteunen u
met een

UITGEBREID GAMMA aan professionele UV VLIEGENVANGERS

- 3 jaar garantie (exclusief verbruiksgoederen).
- Voldoen volledig aan de EU-normen en HACCP richtlijnen.
- PestWest Quantum shatterproof UVA tubes bieden maximale aantrekkingskracht en voorkomen het risico van contaminatie bij glasbreuk.
- Een verbeterde aantrekkingskracht, vangst en optimale vasthouding van insecten dankzij de Reflectobakt® technologie.
- Volledig metalen constructie.
- Gereedschapsloos onderhoud.
- Uniforme lijmplanken die in alle Chameleon® units passen voor een optimaal stockbeheer.

En met een assortiment lijmplanken waarop
u kan vertrouwen!

*Er bestaat geen enkel alternatief
voor het origineel!*

- Unieke hittebestendige kleeflaag voor een optimale insectenvangst
- Gelamineerde borden bieden een hoge robuustheid
- Uiterst gemakkelijk te gebruiken; vergemakkelijkt het onderhoud

Het blad voor de plaagdierbestrijdingsbranche wordt twee keer per jaar gepubliceerd in een oplage van 1600 stuks.

Redacteur

Dr. ing. Joeke Nijboer

Redactioneel medewerkers

Ardaan Gerritsen / Rinus van Zanten

Geeft de stand van zaken weer binnen de plaagdierbestrijdingsbranche.

Pest Control News staat voor informatie verstrekking en uitwisseling van gedachten.

Nieuws, artikelen, brieven, reacties, adreswijzingen etc. kunt u zenden aan:

NT Services, t.a.v. Pest Control News

J. Nijboer

Struisvaren 21

2661 PW Bergschenhoek

Nederland

telefoon: 31 (0)10-5290420

E-mail: Joeke@pestcontrolnews.com

Advertenties

Voor informatie betreffende advertenties kunt u contact opnemen met de redactie of uitgever van dit blad.

Advertenties dienen minimaal drie weken voor het verschijnen van het blad in het bezit te zijn van de redacteur of uitgever.

Ontwerp

Albatross Marketing

Druk

PEN

E-mail: info@pen.be

Tel. +32 014 62 23 90

In deze uitgave

28 announcement of Benelux pest:

4 Restaurant

 BENELUX PEST

*** SAVE THE DATE ***
BENELUX PEST 2014

Golf- en Country Club "EDDA HUZID"
Hunnenweg 16, 3781 NN Voorthuizen

Vanaf De Zijlijn

- 4 Van de redacteur
- 6 Jonathan Peck Memorial
- 7 In memoriam: Ton Brink, nestor KAD
- 8 Monitoringen exotische muggen
- 9 Nieuwe definitie van een biocide

BeneluxPest 2013

- 11 Alternatieve klemmen en vallen
- 12 NVPB goed van start in 2014
- 14 Ledenvergadering PLA..N
- 15 Ctgb, wat hebben we eraan en wat doet het?
- 17 Kerkuilen en rodenticiden in Engeland
- 18 Problemen in de Duitse varkenshouderij
- 19 Anticoagulantia in Californië
- 20 Problematiek rodenticidengebruik in Engeland

Technische Zaken

- 21 Alweer de 3de editie KillgermRIWA Infodagen
- 24 Voordelen van digitaal werken in de ongediertebestrijding
- 29 Benelux Pest 2014: 24 september
- 29 Kennisnetwerk biociden
- 30 Rentokil neemt Protekta over
- 31 Het CPMV bestaat alweer
- 32 Musca 10 jaar jong... en met visie!
- 36 Lamon op naar de 70 jaar!
- 38 Zeevogel-herstelprogramma Isles of Scilly
- 40 Bug Busters

Wie is Wie / Agenda

- 43 Nieuw bij KillgermRIWA: Carl Adams

© Pest Control News Limited 2013.

Niets uit deze uitgave mag op enigerlei wijze worden overgenomen zonder uitdrukkelijke toestemming van de uitgever. Pest Control News aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor aangeleverd materiaal zoals advertenties en teksten. Pest Control News aanvaardt geen claims voortvloeiende uit advertenties of resultaten naar aanleiding van het gebruik van middelen en producten.

Pest Control News houdt zich het recht voor om artikelen te weigeren.

Van de redacteur

Het buitengebruik van rodenticiden is een hot issue op het ogenblik. Wat mag waar wel en waar niet gebruikt worden? De brancheverenigingen zijn in druk overleg met de overheidsinstanties en instituten.

In deze uitgave van Pest Control News worden de gevaren van buitengebruik van diverse kanten belicht. Onder andere worden enkele rapporten aangehaald waaruit blijkt wat het effect is van rodenticiden bij doorvergiftiging. Mijn inziens worden de waargenomen doorvergiftigingen veelal veroorzaakt door het uitzetten van rodenticiden door agrariërs en particulieren die niet deskundig zijn op dat gebied. Plagadierbestrijders hebben een goede opleiding en weten dat ze in eerste instantie IPM moeten uitvoeren om overlast van ratten te voorkomen en daarna pas een bestrijding. Ook wanneer agrariërs zo'n opleiding hebben zouden ze dat mogen doen. Plagadierbestrijders krijgen momenteel het gevoel dat ze niet vertrouwd worden door overheidsinstanties en dat ze verdacht worden van onoordeelkundig gebruik van rodenticiden buiten. Ik denk dat de overheidsinstanties wel veel theoretische kennis hebben, maar hebben ze wel in de gaten hoe het er in de praktijk aan toe gaat en hoe de (meeste) plagadierbestrijders hun uiterste best doen om doorvergiftiging te voorkomen?

Natuurlijk heb je "klojos" binnen onze branche, plagadierbestrijders die maar wat aan prutsen maar dat heb je in elke branche. Ga de verhalen maar eens na die soms verteld worden over gerespecteerde branches die soms zelfs een eed hebben gezworen, zoals artsen, dierenartsen, advocaten, accountants en zelfs overheidsinstanties. Een verplicht certificaat, dat onafhankelijk en regelmatig wordt gekeurd, zou al een hele verbetering zijn en zou de geloofwaardigheid van de branche zeker verbeteren. De gevolgen van het buitengebruik van tweede-generatie anticoagulantia kunnen serieuze problemen tot gevolg hebben voor wilde dieren. Met alle betrokkenen moet naar een oplossing worden gezocht.

Maar wat is de stand van zaken per 17 mei: Er wordt op dit moment nog volop gediscussieerd over het buitengebruik. Oorspronkelijk kon een agrariër, die in het bezit was van een spuitlicentie, biociden tegen ongedierte toepassen op het eigen bedrijf. Hier is echter een wijziging in gekomen; per 1 juli 2015 mogen rodenticiden alleen nog door agrariërs toegepast worden als zij naast de spuitlicentie een specifieke nascholing hebben gevolgd. Voor personen zonder spuitlicenties is een opleiding met een examen verplicht.

Rodenticiden voor gebruik buiten zijn allemaal gebaseerd op bromadiolon. Van dit middel is de toelating per 31 december 2013 verlopen. Maar het onderzoek of de toelating verlengd wordt, is nog niet afgerond. Daarom hebben middelen, gebaseerd op bromadiolon een tijdelijke verlenging gekregen, waarvan de laatste op 30 juni afloopt. De reden waarom er niet zonder meer verlengd is, is het feit dat het Ctgb heeft geconstateerd dat er bij onoordeelkundig gebruik doorvergiftiging naar roofdieren (roofvogels) mogelijk is.

Dit betekent dat als er niets gebeurt, per 1 juli rodenticiden rondom gebouwen niet meer mogen worden gebruikt. Op dit moment wordt door de brancheorganisaties NVPB en PLA.N samen met LTO gewerkt aan een aanpak om dit toch mogelijk te maken. Bij deze aanpak zit een aanvullende opleiding en een eventuele certificering inbegrepen (bron KillgermRIWA nieuwsbrief).

In deze editie van Pest Control News wordt ook aandacht besteed aan Musca dat dit jaar al weer 10 jaar bestaat. Musca heeft met zijn opleidingen en nascholingscursussen op het plagadierbestrijdingsgebied een goede naam verworven en heeft reeds vele personen opgeleid. Musca is door zijn kennisverspreiding dan ook zeker niet weg te denken binnen onze branche. In het artikel van Musca in dit nummer wordt al een voorproefje gegeven dat ze zich voorbereiden op de toekomst. Voorbeelden daarvan zijn management-opleidingen en de opleiding Pest Control Professional. José en je staf, van harte gefeliciteerd met het tienjarig jubileum!

Ook deze keer werden weer interviews gehouden met een Belgisch en een Nederlands plagadierbestrijdingsbedrijf. Naast de "normale" plagadierbestrijding is Lamon uit Tynaarlo gespecialiseerd in het afsluiten van vochtige kelders. Dat wordt gedaan met het Lamon Korrelstysteem® dat bestaat uit geëxpandeerde kleikorrels. Bug Busters voeren ook de "normale" plagadierbestrijding uit maar daarnaast hebben zij zich gespecialiseerd in het kristalliseren van natuursteen. Dat houdt in dat ze een glanslaag aanbrengen op dof geworden natuursteen.

Natuurlijk staat Pest Control News ook stil bij de herdenking van Jonathan Peck, de eigenaar van Killgerm, die in september vorig jaar is overleden. Niet alleen voor Killgerm heeft hij veel betekend maar zeker ook voor de gehele plagadierbestrijdingsbranche in de wereld. Het was een zeer bijzonder man. Ook in ons land hebben we afscheid genomen van een bijzonder mens en wel van Ton Brink. Ton Brink was een zeer deskundig persoon op het plagadierbestrijdingsgebied en velen hebben dan ook hem om raad gevraagd of hebben les van hem gehad.

In maart zijn met succes de KillgermRIWA infodagen gehouden en de organisatoren daarvan bereiden zich al weer voor op het volgende evenement: Benelux Pest 2014. Deze beurs zal weer gehouden worden in Voorthuizen en wel op 24 september 2014. De meeste stands zijn reeds gereserveerd wat garant staat voor een succesvolle beurs. Noteer de datum alvast in uw (elektronische) agenda. Binnenkort is het programma te vinden op de website <http://beneluxpest.nl/index.php>

Joeke Nijboer

RENTOKIL opent pop-up insectensnackrestaurant

Zeer gemotiveerd en ook uiteraard zeer nieuwsgierig ben ik met mijn collega Hans de Bont naar Hoog Catharijne te Utrecht gereden om dit evenement van dichtbij mee te maken.

Statafels, vlaggen en een partytent: ziehier een heus Pestaurant waar de heerlijkste hapjes met insecten voor de liefhebbers klaar stonden of ter plaatse bereid werden.

Het initiatief is uitgegaan van Rentokil wereldwijd, die na try outs in de UK (al 118 x) op deze dag ook Pestaurants opende in België, Brazilië, Australië, Denemarken, Dubai, Frankrijk, Trinidad, Turkije, de VS en de UK.

We werden hartelijk welkom geheten door Peter Timmermans en Nicole van Veldhuizen van Rentokil, die ons van de diverse insectenlekkernijen lieten proeven. Na kleine hapjes van chocolade met buffalowormen, meelwormenlolly en geroosterde sprinkhanen hadden Hans en ik wel genoeg vitamines tot ons genomen. Verder op het menu stonden nog choco-sprinkhanen, Salt & Vinegar krekels, mierenlollies en nog veel meer.

Tot onze verrassing was het erg druk bij de tent en statafels, mede door de prima voorlichting die door het Rentokil-personeel aan de proevers gegeven werd. Vooraanstaande dagbladen als de Telegraaf en AD waren reeds op bezoek geweest. Zo ook lokale TV-stations.

Rentokil had een topkok ingehuurd, Dr. Patricia Stevens van "It's Bugalicious", gespecialiseerd in de bereiding van insecten.

Wist u:

*Insecten zijn rijk aan eiwitten, vitamine B en mineralen (ijzer en zink) en bevatten weinig vet.

*Meer dan 1900 insectensoorten worden al gebruikt als voedsel

*De meest gegeten insecten ter wereld zijn kevers, rupsen, bijen, wespen en mieren

*Het eten van insecten kan helpen om bij de productie van meer voedsel tegelijkertijd de uitstoot van koolstofdioxide te verminderen

*De officiële naam voor het eten van insecten is "entomofagie"

Rentokil is zeker van plan dit initiatief meerdere malen per jaar te herhalen, steeds op een andere locatie.

Hans en ik zijn toch nog maar een broodje oude kaas gaan nuttigen in het tegenovergelegen restaurant want erg vol van insecten eten word je nu ook weer niet.

Al met al een toch wel unieke gelegenheid om weer iets anders te nuttigen dan je dagelijks voedsel.

Wellicht iets om tijdens onze komende vakbeurs "Benelux Pest 2014" ook te presenteren?

Rinus van Zanten - Pest Control News

Jonathan Peck Memorial

Bij een van de doorwaadbare plaatsen in de rivier de Theems werd omstreeks het jaar 1000 de Southwark Cathedral in Londen gebouwd. Deze mooie oude kerk, omringd door een treinspoor, de London Bridge, een biologische markt en "The Shard" (het hoogste gebouw van Londen - meer dan 300 meter hoog), waar Shakespeare en Chaucer regelmatig kwamen, straalt van binnen nog steeds een serene rust uit. Dat was ook de plek waar de herdenking van Jonathan Peck begon op vrijdag 11 april 2014.

Jonathan Irwin Peck (13-11-1946 tot 15-09-2013) werd in the Southwark Cathedral door circa 150 personen herdacht. Niet alleen zijn naaste familie was aanwezig maar ook vele personen van de Killgerm Group, niet alleen uit Engeland maar ook van diverse locaties in de wereld en zelfs uit China en de USA. Daarnaast waren er vooral vele Engelse zakenrelaties aanwezig. Tijdens de dienst met prachtige Anglicaanse gezangen werd door verschillende toespraken van zijn familie zijn leven herdacht. Ook vertegenwoordigers van de Killgerm Group namen het woord, waaronder Peter Kitson, Group Chair and Finance Director, en Rupert Broome, Group Managing Director.

Uit hun toespraken bleek dat Jonathan Peck zowel privé als zakelijk een actief en bewogen leven heeft gehad. Dat heeft hem gevormd tot de man die hij was bij zijn dood, een energieke, creatieve, vasthoudende, zakelijke maar ook innemende persoonlijkheid.

Vervolgens vonden de lunch en een aantal presentaties plaats in het Chartered Institute of Environmental Health (CIEH). Opgericht in 1883 heeft het CIEH nog steeds als doelstelling het op een professionele manier promoten en bestuderen van het milieu en alles wat te maken heeft met openbare gezondheid en veiligheid.

Als eerste nam Rupert Broome het woord. Hij gaf een overzicht over het leven van Jonathan en zijn verwevenheid met Killgerm. Jonathan Peck deed in 1976 een management buy out waardoor hij eigenaar werd van Killgerm. Op dat moment werkten er 13 werknemers voor het bedrijf en had het een omzet van 330.000 pounds. Ter illustratie: de huidige omzet van de 170 werknemers is 34 miljoen pounds!

In 1987 werd de eerste buitenlandse vestiging opgericht in Neuss in Duitsland. In 1991 werd PestWest overgenomen. In 1993 richtte Jonathan een reisbureau op (www.travel.wire.co.uk). In 1996 werden Killgerm Spain en Killgerm Benelux opgericht. In 2001 werd in Florida PestWest USA opgericht, in 2008 Killgerm Poland en tenslotte in 2011 PestWest China. Kortom vele activiteiten kwamen uit zijn hand maar zijn motto bleef steeds "Killgerm is more than just a business: it is a family".

In 2000 raakte Jonathan betrokken bij het CIEH en in november 2000 richtte hij de National Pest Advisory Panel op met als doel de plaagdierbranche in Engeland op een professionele manier te promoten door professionele bedrijven.

Enkele van de vele bereikte resultaten zijn het maken van de Practice Guidance Documents en het uitvoeren van National Pest Managements Surveys, Pest on the Menu on DVD en het opzetten van PROMPT (Professional Pest Control Register), het instituut dat zich tot taak stelt om de opleiding van plaagdierbestrijders te verbeteren en te registreren wanneer er cursussen zijn gevolgd.

Uit de toespraak van Alan Buckle bleek dat Jonathan Peck erg intensief betrokken is geweest bij de Campaign for Responsible Rodenticide Use (CRRU). Hij beseftte dat plaagdierbestrijders verantwoordelijk moeten omgaan met rodenticiden om doorvergiftiging te voorkomen bij in het wild levende dieren. Sinds 2004 zijn als vervolg daarop 40 cursussen georganiseerd in Engeland. De CRRU is betrokken bij de SGAR (2de generatie anti-coagulantia) problematiek. Het heeft er toe geleid dat de HSE (De Engelse autoriteiten) de CRRU gevraagd heeft om advies te geven over het toelaten van SGARs in 2013.

Michel Bayound van Boecker Public Health uit het Midden-Oosten stelde voor om elke 3 jaar een Jonathan Peck Conference te houden ergens op een plek in de wereld waarbij de eerste in Beiroet zal worden gehouden. Ook stelde hij een Jonathan Peck Award voor, bestemd voor studenten die onderzoek doen op het plaagdierbestrijdingsgebied. Tenslotte vertelde hij dat zijn bedrijf ter ere van Jonathan een cederboom geplant heeft in Libanon hetgeen een zeer grote eer is.

Via het CIEH was Jonathan Peck ook betrokken bij het "water for kids project" (www.waterforkids.org.uk) in een aantal Afrikaanse landen. Deze projecten hebben ervoor gezorgd dat vele mensen nu de beschikking hebben over schoon drinkwater. Een voorbeeld van hoe men te werk gaat: In een bepaalde plaats leverde een bron al eeuwenlang constant water dat terecht kwam in een vieze modderpoel waarna dat water gebruikt werd om te drinken en te wassen. Ook was het besmet met faecaliën. Door het water-for-kids project heeft men het bronwater afgetapt en via een grondfilter en een pvc buis naar een hygiënische, gemetselde drinkwater-verzamelplek geleid. Dat heeft ertoe geleid dat hele dorp nu kan beschikken over schoon water.

Bovenstaande bloemlezing toont slechts een deel van de zaken waar Jonathan Peck zich mee bezig gehouden heeft tijdens zijn leven. Zijn nagedachtenis zal nog lang van invloed zijn op de plaagdierbestrijdingsbranche, niet alleen in Engeland maar ook in diverse andere landen in de wereld. Met Jonathan Peck is een bijzonder mens van ons heen gegaan.

In memoriam: Ton Brink, nestor KAD (19-10-1944 - 08-03-2014)

Na vele jaren werkzaam geweest te zijn bij de Veeartsenijkundige Dienst in Utrecht, heeft Ton Brink vanaf 1977 gewerkt bij de Plantenkundige Dienst. In 1989 kwam hij terecht bij de Afdeling Bestrijding van Dierplagen en daar vond hij de baan van zijn leven. Na het behalen van de diploma's bestrijdingstechnicus en bestrijdingsdeskundige ging hij zich vooral bezig houden met determinatie en, als docent, het vol enthousiasme verspreiden van zijn kennis. Vele cursisten zullen zich nog zijn vriendelijkheid en toegankelijkheid en vooral zijn indrukwekkende parate kennis herinneren.

Alle turbulente veranderingen heeft hij meegemaakt bij de Afdeling Bestrijding van Dierplagen van wat nu het KAD is. Al de veranderingen hebben zeker hun sporen achtergelaten bij het KAD maar hij bleef het KAD trouw tot hij in 2009 met pensioen ging.

Maar Ton bleef actief betrokken bij de bestrijdingsmiddelenbranche. Hij bleef nog velen met raad en daad bijstaan, tot enkele weken voor zijn overlijden toen hij plotseling ziek werd.

Met Ton Brink is niet alleen de nestor van het KAD heengegaan maar ook een vriend voor velen en een man die veel betekend heeft om het kennisniveau te verbeteren in onze plaagdierbestrijdingsbranche. De branche zal hem missen.

RAYMOND HARROP GAAT MET PENSIOEN

Na 47 jaar werkzaam te zijn geweest bij Killgerm gaat Raymond Harrop, Commercieel Directeur van Killgerm Company Limited, eind juni met pensioen.

Raymond behoorde tot de kerngroep van Killgerm in zowel goede als slechte tijden. Mede dankzij hem is Killgerm uitgegroeid tot het bedrijf dat het nu is.

Rupert Broome, Group Managing Director deelde mede:

"We laten hem niet helemaal gaan. Hoewel Raymond zich niet meer zal bemoeien met de dagelijkse gang van zaken, zal hij vanaf 1 juli 2014 een non-executive directeur zijn van de Killgerm group.

Hoewel hij gemist zal worden heeft hij er wel voor gezorgd dat zijn werkzaamheden zo goed mogelijk worden overgenomen door Paul Wood, commercieel manager. De jarenlange nauwe samenwerking met Paul Wood zal er voor zorgen dat dat ook gladjes gaat verlopen.

Uit naam van de gehele staf willen we Raymond van harte bedanken voor zijn jarenlange en trouwe inzet voor ons bedrijf!"

TRAAS ONGEDIERTEBESTRIJDING

- specialist houtworm- en boktorbestrijding
- preventieplannen
- mollenbestrijding
- wegvangen van katten, konijnen, duiven, incl. herplaatsing
- bestrijding knaagdieren en insecten

TRAAS BUILDING CARE

- specialist in wering knaagdieren
- bouwkundige inspecties
- polymeerchemische balkkoprestauratie
- zwambestrijding
- vogelweringen

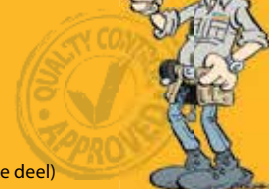
NIEUWE FRANCHISERS GEZOCHT

Wegens reorganisatie zijn wij per direct op zoek naar **nieuwe franchise ondernemers** in de volgende regio's:

- België**
- Brabant
  - Limburg
  - West-Vlaanderen

- Nederland**
- Noord-Brabant
- 50/51/52/53 en 42 (zuidelijke deel)

Meer informatie: 0113 - 63 97 60 of info@traas.nl

Al meer dan 15 jaar een begrip in heel Nederland!

www.traas.nl

MONITORING EXOTISCHE MUGGEN

Met speciale muggenvallen en inspecties gaat de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) ook dit jaar weer gericht kijken of in Nederland exotische muggen voorkomen. Door de aangename temperatuur kunnen de komende tijd door import meegekomen muggeneitjes uitkomen. Risicolocaties zoals bedrijven die gebruikte banden importeren, worden extra in de gaten gehouden. Bij het aantreffen van Aziatische tijgermuggen gaat de NVWA direct over tot bestrijding om voortplanting en verspreiding te voorkomen.

Effectieve bestrijding

Vorig jaar werden op 9 locaties in Nederland muggen aangetroffen. Deze zijn succesvol bestreden met speciale middelen die zowel de larven als de volwassen muggen doden. Al deze locaties krijgen de komende tijd nog een bestrijdingsronde, om ontwikkeling van muggenlarven te voorkomen mochten er nog eitjes aanwezig zijn.

Structurele monitoring

In 2009 startte de NVWA met het structureel controleren op aanwezige exotische muggensoorten bij Nederlandse bedrijven die gebruikte banden importeren. Er zijn hier sindsdien 4 verschillende exotische muggensoorten aangetroffen, waaronder de Aziatische tijgermug. Deze soort komt oorspronkelijk uit Zuidoost-Azië en heeft zich in veel andere werelddelen verspreid. Het risico dat in Nederland aangetroffen exotische muggen al drager zijn van ziekteverwekkende virussen is heel klein.

Voorzorgsmaatregelen

Bandenbedrijven nemen zelf voorzorgsmaatregelen die de ontwikkeling van eitjes van exotische muggen tegengaat. Ze overdekken banden die uit risicogebieden komen, zodat er geen water bij kan komen. Als desondanks toch een tijgermug wordt gevonden, gaat de NVWA direct over tot bestrijding op de bedrijven en in de directe omgeving. Betrokkenen en omwonenden van het bedrijf worden dan per brief geïnformeerd over hoe de bestrijding wordt aangepakt.

NVWA: mei 2014

Pijn beperkt alleen vrouwtjesmuizen bij seks

Vrouwelijke muizen vertonen minder seksuele activiteit als ze pijn hebben, maar mannetjes niet. Dat blijkt uit nieuw wetenschappelijk onderzoek.

Als vrouwtjesmuizen een pijnlijke ontsteking hebben, nemen ze minder vaak het initiatief tot seks dan normaal. De seksdrive van mannetjes vermindert bij dezelfde klachten niet of nauwelijks. Dat melden onderzoekers van de McGill Universiteit in Canada in het wetenschappelijk tijdschrift *Journal of Neuroscience*.

De wetenschappers kwamen tot hun bevindingen door een groot aantal paartjes van mannelijke en vrouwelijke muizen in verblijven met twee aangrenzende kamers op te sluiten.

De doorgang van de ene naar de andere kamer was in deze verblijven zo smal dat alleen het vrouwtje door de opening paste. De vrouwtjesmuizen konden dus altijd zelf bepalen of ze het gezelschap van mannetjes opzochten om te paren of niet.

Als de vrouwtjes werden geïnjecteerd met stoffen die kortdurende, pijnlijke ontstekingen veroorzaakten (in hun staart, voet, wang, of genitaliën) bleken ze veel minder vaak geneigd om het mannetje te benaderen voor seks, dan wanneer ze geen pijn hadden.

Bij een vervolgonderzoek werden de paartjes in een ander verblijf geplaatst, waarin het mannetje altijd vrij toegang had tot het verblijf van het vrouwtje. Dit keer werden de mannetjes geïnjecteerd met pijnlijke stoffen. Opvallend genoeg veranderde er daardoor weinig aan het gedrag van de mannetjes. Hun seksuele activiteit verminderde niet of nauwelijks door de pijn. Volgens de wetenschappers kunnen de bevindingen mogelijk ook verschillen tussen mannen en vrouwen verklaren bij menselijk seksueel gedrag.

«Uit verschillende onderzoeken is gebleken dat de seksuele verlangens van vrouwen meer afhankelijk zijn van de context dan mannen», verklaart hoofdonderzoeker Jeffrey Mogil.

«De bevinding dat het seksuele verlangen van vrouwelijke muizen vermindert door pijn suggereert dat er een biologische verklaring is voor hetzelfde verschijnsel bij mensen, en dat er niet alleen sociale of culturele oorzaken zijn.»

www.nu.nl: mei 2014

Experiment met 'transgene muggenplaag' tegen dengue

De Panamese autoriteiten hebben in het begin van 2014 een half miljard genetisch gemanipuleerde muggen laten uitzwermen aan de westrand van de hoofdstad Panama-Stad.

De muggen zullen zich met elkaar willen vermenigvuldigen, maar de eitjes die daaruit voortkomen zijn 'lege hulzen' waar geen nageslacht uitkomt. Dit moet de ziekte dengue of knokkelkoorts in de streek bezweren. De virusinfectie wordt overgebracht door de 'echte' mug, *Aedes aegypti*.

Een topman van het Panamese ministerie van Gezondheid, Félix Bonilla, zei woensdag dat de transgene muggen worden vrijgelaten in een gebied waar dengue veel voorkomt en slachtoffers maakt. Het duurt nog echter zeker zes maanden voordat kan worden vastgesteld of het snode transgene plan is gelukt. Maar Bonilla verwacht dat het aantal infecties dan sterk gaat teruglopen.

Het experiment bouwt voort op onderzoek in Brazilië en Engeland. In het begin van het jaar is in Panama al een vrouw van 35 jaar aan dengue bezweken. Het slachtoffer woonde aan de rand van de hoofdstad. De Panamese minister van Gezondheid, Javier Díaz, beklamtoonde recent dat uitroeiing van de muggensoort het enige middel tegen de ziekte is. De 'transgene muggenplaag' is slechts een stap op weg naar dat doel. Dengue komt vooral voor in dichter bevolkte gebieden van het zuiden van Azië en van Midden- en Zuid-Amerika. De ziekte is meestal niet dodelijk, maar kan gevaarlijk worden bij een tweede besmetting.

ANP: voorjaar 2014

MUIZEN FILMPJES

Tegenwoordig kan men allerlei filmpjes vinden op youtube. Hieronder een selectie:

www.youtube.com/watch?v=pncDcAagQzq

Een muis wordt gevangen door een klapval, maar dan gebeuren er onverwachte dingen.

www.youtube.com/watch?v=XAPH3UGxa88

Een youtube filmpje waarin uitgelegd wordt in het Nederlands wat voor soort muizen er zijn.

<http://www.youtube.com/watch?v=ebPt3PJI-fg>

Een gigantische muizenplaag.

<http://www.youtube.com/watch?v=tO7LIRhGbfo>

Een kettingreactie aan muizenvallen.

http://www.youtube.com/watch?v=z_pOvtOYuIw

Muizen kun je heel wat leren.

<http://www.youtube.com/user/MouseAgility>

Muizen agility.

Nieuwe definitie van een biocide

De huidige Nederlandse definitie van een biocide luidt:

"Werkzame stof of preparaat dat één of meer werkzame stoffen bevat, bestemd of aangewend om een schadelijk organisme te vernietigen, af te schrikken, onschadelijk te maken, de effecten daarvan te voorkomen of het op andere wijze langs chemische of biologische weg te bestrijden, niet zijnde een gewasbeschermingsmiddel en opgenomen in bijlage V bij richtlijn 98/8/EG"

Met de invoering van de Biocideverordening per 1 september 2013 gaat die definitie veranderen. De Biocideverordening heeft rechtstreekse werking in Nederland en daarmee zal de huidige definitie van een biocide vervangen worden door die uit de verordening.

Met de nieuwe Biocideverordening (528/2012/EG) is de definitie van een biocide aangepast:

"Alle stoffen of mengsels die, in de vorm waarin zij aan de gebruiker worden geleverd, uit een of meer werkzame stoffen bestaan dan wel die stoffen bevatten of genereren, met als doel een schadelijk organisme te vernietigen, af te schrikken, onschadelijk te maken, de effecten daarvan te voorkomen of op een andere dan louter fysieke of mechanische wijze te bestrijden;

Alle stoffen of mengsels die worden gegenereerd door stoffen of mengsels die zelf niet vallen onder het eerste streepje, en die gebruikt worden met als doel een schadelijk organisme te vernietigen, af te schrikken, onschadelijk te maken, de effecten daarvan te voorkomen of op een andere dan louter fysieke of mechanische wijze te bestrijden."

Door de nieuwe definitie is veel duidelijker geformuleerd dat in-situ gegenereerde biociden onder de biocidewetgeving vallen. Dit geldt ook als er geen precursors zijn die op de markt gebracht worden (denk aan in situ gegenereerde ozon of actief chloor gegenereerd uit zeewater).

Verder is nu expliciet gemaakt dat alleen een zuiver mechanische of fysieke werking een product buiten de biocideregeling plaatst. Zodra er enig chemisch of ander werkingsmechanisme in het geding is, valt een product wel onder de biocideregeling.

Een treated article (in de vorm van een voorwerp, mengsel of stof) die door behandeling met een werkzame stof een primaire biocide functie gekregen heeft, wordt onder de Biocideverordening per definitie een biocide.

Diverse stoffen en producten vielen eerder niet onder biocideregeling maar worden onder de Verordening wel als biocide gezien. In de Verordening wordt een overgangsregeling getroffen voor deze stoffen en producten, zodat de markt tijd heeft om zich aan de nieuwe regeling aan te passen.

De unieke oplossing tegen wespen

Ficam® D

Voordelen Ficam D

- Geen agitatie van wespen
- Geen restricties voor 0-4 jarigen
- Fotostabiel
- Wekenlang actief

Alternatieve klemmen en vallen

Nu het er steeds meer op lijkt dat eerste- en tweede-generatie anticoagulanten niet meer zoveel mogen worden gebruikt zullen plaagdierbestrijders gebruik moeten maken van alternatieven zoals klemmen en vallen. Steeds meer fabrikanten en organisaties komen dan ook met allerlei klemmen en vallen op de markt. Op Eurocido 2014 welke in februari werd gehouden in Dortmund werden bijvoorbeeld verschillende vallen en klemmen getoond.

Hoewel niet geratificeerd door de Europese Unie zullen klemmen en vallen moeten voldoen aan de International Trapping Standards. De hieronder nieuwe soorten klemmen voldoen daar aan en het kan mogelijk zijn dat ze in de toekomst op de Nederlandse en/of Belgische markt komen.

De Nooski rattenva (www.nooski.com)

Bij deze methode worden ratten in een val gelokt en vervolgens schiet een rubberen ring over hun nek waardoor de rat sterft. De val is geschikt voor zowel de zwarte als de bruine rat. De val kan zowel horizontaal als verticaal worden geplaatst.

De DOC val (www.predators.com/traps)

Dit is een krachtige klapval die in een speciale lokdoos wordt geplaatst. Er zijn verschillende vallen: de DOC 150, de DOC 200 en de DOC 250.

A12 en A24 (www.goodnature.co.nz)

Deze vallen moeten verticaal aan bijvoorbeeld een boom worden vastgemaakt. De rat of muis wordt aangetrokken door het aangebrachte lokaas. Daardoor kruipen ze in een kleine ruimte. Wanneer ze daar zijn aangekomen wordt een pen afgeschoten die op hun kop terecht komt waardoor ze direct dood zijn. De rat valt dan dood neer uit de kleine ruimte op de grond en de pen komt weer terug in zijn beginstand.

Wanneer een volgende rat aangetrokken wordt door het lokaas gebeurt hetzelfde met hem. De pen wordt aangedreven door een kleine op druk gebrachte cilinder met koolzuur. Op deze manier kunnen 12 of 24 ratten gedood worden alvorens de cilinder vervangen moet worden.

Pied Piper Consortium (www.pied.piper.eu)

Dit is een aantal universiteiten en kleine bedrijven die met behulp van geld van de Europese Unie een nieuwe generatie ratten- en muizenvangmethodes willen ontwikkelen. Zo is men momenteel bezig met een val moet lopen. Wanneer hij volge het plaagdier op de goede pla lokaas te eten wordt een bepa afgest product op zijn rug g sterft. Dat kan bijvoorbeeld he middel cholecalciferol zijn. Bij wordt voorkomen dat er biocid terecht komen.

Mocht u ook idee hebben om biocidenvrije val of klem te ont voor ratten en muizen kunt u c opnemen met het Pied Piper Consortium om het met hen verder te ontwikkelen.

In april vond op uitnodiging van de Oostenrijkse plaagdiervereniging (WKO) een bijeenkomst van het CEPA-bestuur plaats in Wenen. Daar werd onder andere uitvoerig gesproken over de te publiceren CEN-standards.

Ter verduidelijking: CEPA heeft de Europese organisatie CEN gevraagd om Europese regels op te stellen voor de plaagdierbestrijders. (Voor meer informatie over het tot stand komen van deze regels kijk op: http://www.studiocohen.com/cepa/site/design/pdfs/CEPA_CEN_Standard_for_EUROCIDO_en.pdfDat). Het heeft geresulteerd in het concept Pest Management Services – Requirements and competence (prEN 16636) welke in juli 2013 ter discussie werd voorgelegd. In Nederland is dit concept bekend als NEN-EN 16636. Verwacht wordt, dat nog dit jaar het voorschrift definitief wordt vastgelegd. Het zal de basis vormen voor het uitvoeren van de plaagdierbestrijding in Europa. In die norm staan onder andere richtlijnen ten aanzien van opleiding, gebruik van middelen, certificeren en het documenteren van de gegevens. Verder staan er in de bijlages richtlijnen ten aanzien van IPM, toepassingsgebieden, beschermingsmiddelen en gezondheid/gevaren, risico's voor mens, (landbouw-)huisdieren en wilde dieren. De Nederlandse en Belgische plaagdierbestrijders zullen moeten voldoen aan de voorschriften om hun beroep uit te mogen voeren. De bewegingen binnen de branche wijzen er op dat men al bezig is daaraan te gaan voldoen.

Op 25 februari 2014 werd door het EU-parlement de aanvulling op de Biocidal Products Regulation (BPR) aangenomen. Dat betekent onder andere dat er geen actieve stoffen binnen de EU meer mogen worden gebruikt wanneer ze niet beoordeeld of in beoordeling zijn. Natuurlijk mogen er nog wel stoffen ter beoordeling worden aangeboden.

Ook is een aantal "Technical Committees" opgericht met als doel zoveel mogelijk informatie te verzamelen op bepaalde gebieden en daaruit een advies te verstrekken, zodat dat eendrachtig besproken kan worden met de wetgevende organisaties in de EU in Brussel. Er zijn 7 technische comités opgericht. Enkele onderwerpen waarover ze informatie gaan verzamelen zijn: Analyse van de genomen maatregelen voor het duurzaam gebruik van biociden, workshop initiëren over het duurzaam gebruik van biociden, overleg voeren met CEFICs (European Biocidal Product Forum) en een werkgroep die zich zal bezighouden met de vraag of alle pesticiden wel gezien kunnen worden als gevaarlijke stoffen.

CEPA (Confederation of European Pest Management Associations) is gevestigd in Brussel, vertegenwoordigt 19 plaagdierorganisaties en aanverwante plaagdierindustrieën (o.a. fabrikanten en distributeurs) binnen Europa met een totale omzet van 2,3 miljard Euro, en behartigt de belangen van 8.000 bedrijven met in totaal meer dan 38.000 werknemers. CEPA is mede door Nederlandse en Belgische plaagdierbestrijdingsorganisaties opgericht in 1974. 80% van de wetgeving op het plaagdiergebied is afkomstig uit Brussel. Daarom zoek CEPA ook de dialoog tussen zijn leden en de wetgevende instanties om zodoende een wetgeving tot stand te brengen waar alle belanghebbenden zich in kunnen vinden.

Kijk eens op de website van CEPA: <http://www.cepa-europe.org/>

NVPB GOED VAN START IN 2014

De brancheorganisatie NVPB heeft een aantal buitengewoon constructieve maanden achter de rug. De leden van de vereniging hebben zich tijdens de Algemene Ledenvergadering unaniem geschaard achter het gevoerde beleid en de toekomstplannen van de NVPB. Daarnaast is op beleidsmatig gebied veel energie gestoken in het behoud van het buitengebruik van rodenticiden voor de branche. Ook ziet de NVPB de interesse toenemen van verschillende bedrijven in het lidmaatschap, zowel van uitvoerende bedrijven als productleveranciers. In dit artikel geven wij een korte toelichting.

Algemene Ledenvergadering

Op 6 maart 2014 heeft de Algemene Ledenvergadering van de NVPB plaatsgevonden. Tijdens deze bijeenkomst is aan de leden verslag uitgebracht over de activiteiten in 2013. De hoofdlijnen waren méér communicatie, méér structureel overleg met stakeholders en het beperken van de kosten. Ook is uitleg gegeven over de ontwikkelingen rondom het buitengebruik van rodenticiden en de totstandkoming van het Meldpunt rattenoverlast, waaraan eind 2013 in diverse landelijke media uitgebreid aandacht is besteed. De NVPB roept iedereen op om overlast van zwarte en bruine ratten te melden via het meldpunt op de website www.nvpb.org. De meldingen zijn anoniem en worden uitsluitend gebruikt om inzicht te krijgen in de ontwikkeling van rattenoverlast in Nederland. Sinds de lancering heeft de NVPB veel meldingen ontvangen, maar het is nog te vroeg om daaruit conclusies te kunnen trekken. Zodra dit het geval is, zullen wij het veld daarover berichten.

Tijdens de Algemene Ledenvergadering hebben de leden ook ingestemd met de beleidsvoornemens voor 2014. De NVPB blijft de komende periode dicht bij haar kerntaken als branchevereniging, die bestaan uit de professionele belangenbehartiging van onze sector en een brede communicatie richting het hele veld. Ook zal kritisch worden gekeken naar alle activiteiten die worden ontplooid, zodat het lidmaatschap voor alle bedrijven in grote mate van toegevoegde waarde is en betaalbaar blijft. In 2014 communiceert de NVPB meer richting de gehele sector. Alle geïnteresseerden kunnen zich nu bijvoorbeeld aanmelden voor de nieuwsdienst via onze website. Op de website zijn artikelen terug te vinden over het gebruik van lijmplaten en het toezicht daarop door de NVWA, de mogelijkheden om vangkooien in te zetten en de laatste ontwikkelingen op het gebied van buitengebruik. Daarnaast zullen in 2014 verschillende netwerkborrels plaatsvinden die gratis toegankelijk zijn voor onze leden, maar ook openstaan voor deelname door andere geïnteresseerden. Tijdens deze bijeenkomsten zal een spreker stilstaan bij een actueel onderwerp dat direct de dagelijkse praktijk van onze sector raakt. Ook zoeken wij de samenwerking met productleveranciers om de aanwezigen te informeren over nieuwe producten en technieken.

Tot slot wordt gelegenheid geboden voor de aanwezigen om met elkaar de laatste ontwikkelingen te bespreken. Zodra de datum van de eerste bijeenkomst bekend is, zullen wij dit communiceren via onze website en onze nieuwsbrief.

Tijdens de Algemene Ledenvergadering is ook gesproken over de mogelijkheden voor bedrijven om kennis te maken met de NVPB. Deze mogelijkheid bestaat al enige jaren en is door de leden opnieuw bekrachtigd. De regeling houdt in dat nieuwe leden in het eerste lidmaatschapsjaar slechts een jaarbijdrage van € 500,- betalen. Bent u nog niet lid (geweest) van de NVPB en bent u geïnteresseerd, neem dan contact op met de NVPB voor een nadere toelichting en het inschrijfformulier.

Buitengebruik rodenticiden

De NVPB zag zich vorig jaar geconfronteerd met een besluit van het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) op grond waarvan het buitengebruik van rodenticiden (tweede generatie anticoagulantia) niet langer kan worden toegelaten. De herbeoordeling van de rodenticiden -die momenteel nog wel buiten mogen worden toegepast- leidt ertoe dat rond de zomer het buitengebruik van rodenticiden in zijn geheel niet langer mogelijk is in Nederland. Dit leidt tot grote risico's voor de dier- en volksgezondheid en kan leiden tot economische schade. De betrokken overheidsinstanties erkennen dit probleem, zo is gebleken uit de gesprekken die door de NVPB in gang zijn gezet. Het Ctgb ziet mogelijkheden om het buitengebruik opnieuw toe te laten, mits wordt geborgd dat de inzet van rodenticiden tot een minimum wordt beperkt. De overheid en het veld zijn het erover eens dat de beginselen van Integrated Pest Management (IPM) hierin leidend moeten zijn. De overheid heeft aangegeven dat de toepassing van IPM zal moeten worden geborgd door middel van een uitbreiding van de opleiding en examinering van ongediertebestrijders en in een onafhankelijke certificering voor bedrijven die de middelen buiten willen toepassen. Daarnaast zal ook een voorlichtingscampagne worden gevoerd die gericht is op opdrachtgevers en aandacht vraagt voor de noodzaak om goede preventie- en weringsmaatregelen te treffen. In de maand mei zullen NVPB, PLAN en LTO namens hun achterban een eerste aanzet doen om IPM vast te leggen in een protocol, dat uiteindelijk de basis moet gaan vormen voor de onafhankelijke certificering. De NVPB heeft al in eerder stadium een protocol ontwikkeld en hierop is door het Ctgb commentaar geleverd.

Dit protocol zal in overleg met PLA..N en LTO verder worden verfijnd. In een later stadium zullen ook andere partijen met expertise op het gebied van IPM, zoals het KAD en de Stichting KPMB, worden uitgenodigd om commentaar te leveren op het protocol, zodat het IPM-protocol door de gehele branche wordt gedragen.

Wordt hiermee bereikt dat het buitengebruik vanaf de zomer weer officieel is toegestaan? Nee, het buitengebruik zal pas weer worden toegelaten door het Ctgb als de opleiding en examinering is aangepast en de bedrijfs certificering gereed is. Dat zal deze zomer nog niet het geval zijn.

Wordt hiermee bereikt dat u als vakbekwaam bestrijdingstechnicus voorlopig de bestaande middelen voor buitengebruik kunt blijven toepassen? Waarschijnlijk wel. Dat is afhankelijk van de Inspectie voor Leefomgeving en Transport (ILT). Er zal een regeling moeten worden getroffen waardoor de inspectie niet zal handhaven op het buitengebruik. De NVPB heeft er vertrouwen in dat deze regeling er komt en blijft gelden zolang alle veldpartijen constructief blijven samenwerken.

KillgermRIWA Infodagen

De NVPB was ook in 2014 weer aanwezig met een stand tijdens de KillgermRIWA Infodagen. Daarnaast vervulde Joan Schouten, voorzitter van de Technische Commissie van de NVPB, de rol van dagvoorzitter. Namens de NVPB zijn bestuursleden het gesprek aangegaan met branchegeenoten, variërend van de relatief kleine plaagdiermanagementbedrijven tot grotere en ook productleveranciers. Dit heeft geleid tot nieuwe leden. De NVPB ziet dit als een erkenning door het veld dat met het huidige beleid de goede weg is ingeslagen en vertrouwt erop de komende periode nog meer bedrijven aan zich te binden.

Mocht u vragen of suggesties hebben voor de NVPB, dan staan wij daar zeer voor open! U kunt contact opnemen met het secretariaat, per e-mail: nvpb@nvpb.org of per telefoon: 070 750 31 11.

CPMV
Postbus 403
6700 AK Wageningen

Tel: 026-3391114 of
06-13214494
Email: info@cpmv.nl

**Hét onafhankelijke examen- en certificeringsinstituut
opgericht in 2004 door de brancheverenigingen NVPB en NVRD,
werkend aan kwaliteit en professionalisering**

Bestrijdingstechnicus:

- examen leerling BT
- theorie-examen BT
- praktijkexamen BT
- nascholingstoetsen
- puntenregistratie
- verlenging bewijs van vakbekwaamheid

Gassingsleider:

- theorie-examen
- praktijkexamen
- verlenging bewijs van vakbekwaamheid

Voor meer informatie:
www.cpmv.nl

NVPB | NEDERLANDSE
VERENIGING
PLAAGDIERMANAGEMENT
BEDRIJVEN

LEDENVERGADERING PLA..N

Op 10 april 2013, tijdens de ledenvergadering van PLA..N, gaf de voorzitter te kennen dat plaagdierbestrijders rekening moesten houden met een andere opzet van onze branche. Het merendeel van de aanwezigen gaf aan dit maar al te goed te beseffen.

Niet lang daarna is het Innovatie Netwerk Plaagdierbeheersing in het leven geroepen met als doel met elkaar te brainstormen over onze toekomst:

- Waar staan wij in 2015-2020?
- Wie mag met welke middelen onder welke condities nog bestrijding uitvoeren?
- Er moet actie komen: er moeten spijkers met koppen worden geslagen.
- Er moet worden geïnnoveerd.

Voor Herman van Bladeren, het vroegere Hoofd van de afdeling Bestrijding Dierplagen (het huidige KAD), waren twee zaken belangrijk tijdens zijn opleidingscursussen: de syllabus met relevante informatie over plaagdieren en wering.

In 2014 geldt volgens mij nog steeds: plaagdieren mogen niet (meer) op de plaats van de overlast leven; dat is wat we wering noemen. Eigenlijk is er niets veranderd, maar gebruiken wij tegenwoordig daar de term IPM voor. IPM kent helaas in ons land geen juridische status en één IPM-protocol bestaat niet. Eenieder vult het daarom op zijn eigen manier in, wat kan leiden tot grote onduidelijkheid.

De opleidingen zijn verbeterd, het nascholingsaanbod verbreed en elke officiële nascholingscursus wordt getoetst. Daardoor hebben we in principe geen slecht opgeleide collega's meer in de branche. Hoewel niet iedereen (gelukkig) op dezelfde manier werkt, zijn de resultaten over het algemeen goed bij zowel de grote als kleine bedrijven. Lever je als bedrijf die diensten en kwaliteit die je met de opdrachtgever bent overeengekomen en volgens de wettelijke regels, dan kun je toch stellen dat we goed bezig zijn.

Verschillende bedrijven welke de wettelijke regelgeving en opleidingen volgen en die in bezit zijn van de juiste vergunningen, zijn ook in het bezit van een keurmerk. De vraag is of deze keurmerken in het leven zijn geroepen om er een bedrijf van te maken, of was er behoefte bij opdrachtgevers om bedrijven in de arm te nemen die een keurmerk hebben? Maar de vraag is: levert meer papier ook meer kwaliteit op? Een andere vraag is: welk keurmerk is het juiste?

In februari van 2014 vernamen wij via de Social Media dat twee partijen bijna rond waren over het verbod op het buitengebruik van rodenticiden, hetzij, mits, onder voorwaarden etc. etc. Maar men was de 48.000 aangesloten LTO-leden vergeten evenals de 33 leden van PLA..N!

Het resulterende positieve gevolg was dat op 20 maart 2014 er een bijeenkomst op het kantoor van IL&T plaatsvond tussen alle partijen, die direct of indirect met dit verbod te maken hadden. Het resultaat was dat de NVPB, LTO en PLA..N. besloten hebben om een tweetal zaken verder gezamenlijk af te handelen:

- Uitwerken van het IPM-protocol.
- Het tijdsplan vaststellen waarin deze drie partijen het voorgestelde IMP-protocol denken te kunnen realiseren.

Een paar belangrijke zaken waarvan het leek dat deze al gepasseerd waren, zullen ook worden uitgezocht:

- Wat wordt de juridische status van het IPM-protocol?
- Wie zal de juridische status van het IPM-protocol vaststellen?
- Hoelang duurt het voordat de juridische status is vastgesteld?
- Zodra de juridische status vastgesteld is, kan worden bepaald hoe lang het proces duurt om een IPM-protocol op te zetten.

Duidelijk is dat er een schemabeheerder moet komen voor het vaststellen van het IPM-protocol. Als de branche aan de vooravond staat van een enorme omslag en professionalisering, moet ervan uit worden gegaan dat een volledig onafhankelijke organisatie de schemabeheerder gaat aansturen. Deze organisatie zal moeten bestaan uit een democratische vertegenwoordiging van alle partijen uit de markt die direct bij de ongediertebestrijding betrokken zijn en dus invloed kunnen uitoefenen op het tot stand brengen van het IPM-protocol. Zoals het democratisch betaamt, is niet alleen, of juist helemaal niet, een meerderheid van stemmen beslissend. Het aanhoren van elkaars wensen en standpunten en van daaruit handelen en beslissen is pas echt democratisch.

Communicatie over achterliggende stukken en gedachten is belangrijk. Wel moet daarbij een ieder beschikken over dezelfde stukken. Nederland is voor een sterk Europa, een Europese aanpak hiervoor is in onze ogen dan ook voor de hand liggend. We hoeven daarbij niet altijd het braafste jongetje uit de klas te zijn. Voor ons is de grote hamvraag: wat is de aantoonbare achterliggende gedachte om per 1 juli as. het verbod op het buitengebruik rodenticiden in te laten gaan!

Degene die zijn werk serieus neemt, bezit een professionele, goed opgeleide plaagdierbestrijdingsondergrond en zal zijn werk goed uitvoeren en zal handelen volgens het te op te stellen IPM-protocol. Of je nu een klein bedrijf of een groot bedrijf bent, dat maakt niet uit, als je de kennis maar hebt en je werk professioneel uitvoert. Slechte kleine maar ook slechte grote bedrijven welke niet kunnen werken volgens het IPM-protocol zullen uiteindelijk verdwijnen. Niet alleen de meeste grote bedrijven, maar ook zeker de meeste kleine bedrijven hebben een goede toekomst en misschien zelfs wel een betere toekomst door hun inzetbaarheid, flexibiliteit en prijsstelling!

Misschien zullen er nog eens criteria opgesteld moeten worden voor wat men onder een waardeloos of slecht bedrijf verstaat maar ook wat men verstaat onder een goed bedrijf. Iedereen kent wel een verhaal over een bedrijf of een plaagdierbestrijder die volgens hem waardeloos of slecht is maar verhalen zijn maar verhalen.

Ga voor kwaliteit, ga voor ons prachtige vak, laat je stem horen al is je bedrijf nog zo klein!

Rob van Veldhuijzen, Voorzitter PLA..N

Ctgb, wat hebben we eraan en wat doet het?

ctgb

“Het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) staat voor de kundige beoordeling van gewasbeschermingsmiddelen en biociden en draagt daarmee bij aan een verantwoord gebruik hiervan op nationaal en Europees niveau, met het oog op de veiligheid van gebruiker, de volksgezondheid en het milieu” (www.ctgb.nl).

Dr. Peter Smits, Wetenschappelijk beoordelaar Werkzaamheid van het Ctgb, legt in vergelijkbare woorden uit waar zijn organisatie voor staat. In de vorige eeuw bereidde de Commissie Toelating Bestrijdingsmiddelen de besluitvorming voor toelating van gewasbeschermingsmiddelen voor en werd daarbij ondersteund door het Bureau Bestrijdingsmiddelen. Vanaf 1993 is College voor de Toelating van Bestrijdingsmiddelen ingesteld en gemandateerd om besluiten over de toelating van bestrijdingsmiddelen te nemen. Destijds was nog geen sprake van biociden. Biociden (alle niet-gewasbeschermingsmiddelen die wel claimen een organisme te bestrijden) vielen echter al wel in de categorie waarover het CTB toelatingsbesluiten nam. In 2000 werd het College Toelating Bestrijdingsmiddelen (CTB) een zelfstandig bestuursorgaan. Momenteel werken er ca. 130 personen bij het Ctgb.

Het Ctgb is als zelfstandig bestuursorgaan (ZBO) verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb). Het Ctgb wordt aangestuurd door de ministeries van Economische zaken, Landbouw en Innovatie (gewasbeschermingsmiddelen) en Infrastructuur en Milieu (biociden). Daarnaast zijn de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Verkeer en Waterstaat betrokken bij onderwerpen betreffende hun beleidsterreinen. Het secretariaat van het Ctgb behandelt de aanvragen voor toelatingen en legt deze ter besluitvorming voor aan het college. Het college bestaat uit een groep deskundigen die op persoonlijke titel lid van het college zijn. Het college maakt de afweging ten aanzien van de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Daarbij worden ook aspecten van maatschappelijk belang afgewogen. De directeur van het Ctgb is tevens secretaris van het college. Tegen het besluit van het college kan bezwaar worden gemaakt.

Wanneer een fabrikant toelating wil voor een actieve stof binnen de Europese Unie, moet hij een ‘dossier actieve-stof’ opstellen. In het dossier wordt aangegeven wat de effecten van de stof zijn voor het milieu, wat de toxicologische effecten op mensen zijn, wat de chemische en fysische eigenschappen zijn en tegen welke groepen organismen de actieve stof werkzaam is.

Wanneer dit dossier is goedgekeurd door de Europese commissie, na beoordeling en advies door één van de lidstaten en commentaar van de andere 26 lidstaten, wordt de stof op de lijst van goedgekeurde stoffen (voorheen “Annex 1”) gezet. Wanneer een fabrikant vervolgens een product op basis van die goedgekeurde actieve stof op bijvoorbeeld de Nederlandse markt wil brengen, wordt het product beoordeeld door het Ctgb, waarbij onder meer gebruik wordt gemaakt van het opgebouwde EU-dossier, maar ook gekeken wordt naar de eigenschappen en werkzaamheid van het geformuleerde product en niet alleen van de actieve stof.

Het Ctgb beoordeelt dus of een product voldoende werkzaam en veilig is. Het kijkt dan of de aanvrager de juiste en noodzakelijke studies heeft geleverd voor de beoordeling van de risico’s van het middel en die aantonen dat het product het te bestrijden organisme ook werkelijk effectief bestrijdt. Belangrijk is dat de claim op het etiket wordt waargemaakt en dat de dosering en gebruiksinstructies helder zijn.

In de regel krijgen de producten een toelating van 10 jaren, maar producten die erg toxisch (giftig), of persistent (slecht afbreekbaar) zijn, of waarbij doorvergiftiging zou kunnen optreden, worden maar toegelaten voor 5 jaar. Daarna kan een fabrikant deze producten opnieuw indienen voor verlenging van de toelating en worden ze beoordeeld volgens de nieuwste inzichten. Als voorbeeld kunnen de rodenticiden op basis van anticoagulanten worden genoemd. Er is een discussie gaande over het gebruik van deze producten. Eigenlijk zijn ze niet veilig voor het milieu vanwege het hoge risico op doorvergiftiging van vogels en zoogdieren, die dode of half vergiftigde ratten en muizen kunnen opeten. Er is een voorlopig Europees rapport uitgekomen over anticoagulanten en daaruit blijkt dat er nog maar weinig geschikte alternatieven beschikbaar zijn ter vervanging van huidige gebruikte producten op basis anticoagulanten. Daarom wordt het gebruik van deze producten vooralsnog toegelaten, maar heeft het Ctgb wel besloten het buitengebruik in Nederland niet meer toe te laten.

Het Ctgb houdt bij de beoordeling van anticoagulanten ook rekening met het feit dat er resistentie is opgetreden tegen eerste-generatie anticoagulanten vooral bij bruine ratten. Het vermoeden bestaat dat dit ook bij huismuizen en zwarte ratten het geval is, alleen is er nog nooit een goed onderzoek geweest om dat na te gaan. Ook tegen sommige tweede-generatie anticoagulanten is al resistentie waargenomen.

Het Ctgb heeft het beleid om bestrijding van bruine en zwarte ratten alleen toe te laten voor professionele plaagdierbestrijders. Die zijn goed opgeleid en kunnen volgens IPM principes (geïntegreerde plaagbestrijding) werken.

Bij IPM is het uitgangspunt dat er maximaal naar preventieve zaken zoals voedsel weghalen en kieren dichten en naar niet-chemische bestrijding (mechanische vallen) wordt gekeken. Pas als het echt niet anders mag een bestrijding met producten op basis van anticoagulantia worden uitgevoerd volgens de gebruiksinstructies van het wettelijk gebruiksvoorschrift (WG/GA). Er is een discussie gaande om eventueel buitengebruik van sommige producten op basis van anticoagulantia wel weer toe te staan, in uitzonderingsituaties, omdat er anders problemen kunnen ontstaan bij het beheersen van ratten en muizen. De plaagdierbestrijders moeten in dat geval volgens het Ctgb dan wel gecertificeerd (keurmerk) en beter opgeleid zijn.

Momenteel vinden er besprekingen plaats met de belanghebbenden, waaronder de brancheorganisaties en de inspecties, om de details van deze afspraken vast te leggen. Vragen die nog beantwoord moeten worden zijn: Hoe moet de bestrijding op vuilnishopen, industrieterreinen en rond open stallen plaatsvinden, wat wordt exact verstaan onder binnen en buiten (bijvoorbeeld bij een moderne melkveestal) en hoe effectief kan de preventieve inzet van mechanische vallen zijn.

Men is vooral bezorgd over de doorvergiftiging naar niet-doeldieren (uilen, buizerds, marters). Het zou goed zijn wanneer er ook in Nederland een uitgebreider onderzoek zou plaatsvinden in hoeverre doorvergiftiging plaatsvindt of heeft plaatsgevonden. Uit onderzoek in het buitenland (UK) is wel gebleken dat in een groot deel van de roofvogels anticoagulanten worden aangetroffen.

Het Ctgb beoordeelt de effecten op mens en milieu van gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Biociden kunnen desinfectiemiddelen, conserveringsmiddelen, antifouling verven, middelen ter bestrijding en afweer van vliegen, mieren, muggen, kakkerlakken ratten, muizen of mollen zijn.

Enige jaren geleden is een rode, oranje en gele lijst opgesteld van biocide producten die wel op de markt waren maar nog geen toelating hadden en wel beoordeeld moesten worden. In twee jaar tijd zijn bijna 500 middelen beoordeeld en nog slechts een klein gedeelte van de gele lijst hoeft nog beoordeeld te worden, de rode en oranje lijst zijn geheel afgewerkt. De beoordeling heeft erin geresulteerd dat veel producten een toelating hebben gekregen. Maar er zijn ook producten van de markt gehaald, wanneer een bedrijf niet een goed dossier kon overhandigen waarin aangetoond werd dat het product goed werkte en ook veilig was voor mens en milieu.

Het Ctgb beoordeelt de dossiers van middelen volgens wettelijk vastgestelde criteria. Deze worden steeds meer op Europees niveau vastgelegd, zodat alle landen in Europa volgens dezelfde criteria middelen beoordelen. Dat maakt het ook mogelijk dat producten niet in elk land afzonderlijk opnieuw beoordeeld hoeven te worden maar een toelating kunnen krijgen in andere landen of de hele EU, door middel van een proces van wederzijdse erkenning.

Het Ctgb heeft naast de betrokken ministeries, ook regelmatig overleg met de brancheorganisaties, de milieubeweging en de handhavende instanties. Gevaar voor mens en het milieu evenals effectiviteit van het middel zijn daarbij gespreksonpunten.

...VOOR EEN *creatieve* uitstraling van uw communicatie

pen
prepress | printing | large printing

eikendreef 4 | B-2350 vosselaar | T 0032 (0)14 622 390 | E info@pen.be

MEER DAN 40 DODEN DOOR WESPEN IN CHINA

In het noorden van China zijn sinds juli tientallen doden en bijna 1600 gewonden gevallen door toedoen van wespen. De geneeskundige autoriteiten maakten dit donderdag in Peking bekend.

De wespen terroriseren sinds juli de noordelijke provincie Shaanxi. Daar zijn 42 mensen aan de wespentecken bezweken en liggen er nog steeds 206 van de circa 1600 andere slachtoffers in ziekenhuizen.

De plaatselijke autoriteiten zijn een informatiecampagne begonnen om mensen te helpen zich tegen de insecten te weren en wespennesten te bestrijden.

Het staatspersbureau Xinhua meldde dat de autoriteiten nog geen idee hebben waarom de wespen in deze streek veel actiever en agressiever zijn dan elders of in voorgaande jaren. Waarschijnlijk is het aantal natuurlijke vijanden van de wesp, zoals spinnen en vogels, afgenomen door veranderingen in klimaat en milieu, aldus een door Xinhua geraadpleegde deskundige.

Uit: Telegraaf 03-10-2013

Kerkuilen en rodenticiden in Engeland

De Barn Owl Trust heeft aan Minister Mike Penning, verantwoordelijk voor de Pesticide Regulation, een petitie overhandigd om het permanent plaatsen van anticoagulantia te verbieden. Bij slechts 1,4% van de 1067 kerkuilen die tussen 1963 en 1996 dood gevonden werden (volgens het onderzoek van Newton uit 1997) was de dood veroorzaakt door tweede-generatie anticoagulanten.

De CRRU UK (Responsible Rodenticide Use UK) zegt daarover het volgende: De doelen van de Barn Owl Trust zijn goed en de CCRU ondersteunt deze. Op rodenticide-etiketten moet duidelijker worden gemaakt dat ze veiliger en verantwoordelijker moeten worden gebruikt. Het continue uitzetten van lokazen moet niet worden toegestaan. Alleen wanneer het nodig is moeten ze worden uitgezet.

Uit de publicatie van Newton blijkt duidelijk dat slechts een klein percentage van de 1037 dode kerkuilen veroorzaakt is door tweede-generatie rodenticiden (zie tabel). Uit het onderzoek blijkt dat meer dan 50% van de kerkuilen gedood wordt door het verkeer. Uit de inventarisatie welke gesponsord is door de CRRU en die tussen 1995 en 1997 uitgevoerd is in samenwerking met de Hawk and Owl Trust en de British Trust for Ornithology on Project Barn Owl blijkt dat er gemiddeld 4.000 broedparen in Engeland aanwezig waren. Mede door natuurbeschermingsorganisaties is het aantal kerkuilen toegenomen tot 9.000 broedparen. Zo'n 10.000 kerkuilen worden jaarlijks geringd door de vrijwilligers van het Barn Owl Conservation Network.

Onder andere door het ophangen van 25.000 nestkastjes en andere beschermingsmaatregelen door vrijwilligers is het aantal kerkuilen toegenomen ondanks slechte jaren zoals 2013. In 2013 is het aantal broedparen afgenomen, in sommige gebieden met 45 tot 95%, hetgeen hoofdzakelijk veroorzaakt werd door het slechte weer. Om te zeggen dat de afname komt door rodenticiden klopt dus niet en doet zeker geen recht aan de inzet van het vele werk van alle vrijwilligers.

In de meeste kerkuilen zijn wel residuen aangetoond van rodenticiden en dan vooral van tweede-generatie anticoagulantia.

Dat betekent dat ze ooit één of meer knaagdieren opgegeten hebben die anticoagulantia bevatten. Het effect van die lage dosis is niet bekend. Zeker is het dat het geen zichtbaar effect heeft gehad op de populatie in Engeland: Uit het boek van Mike Torns over kerkuilen, uitgegeven door de British Trust for Ornithology in januari 2014 blijkt dat rodenticiden zeker niet verantwoordelijk zijn voor de afname van de aantallen kerkuilen.

De CRRU was ooit opgezet naar aanleiding van het aantreffen van rodenticiden in kerkuilen. In juni 2013 kreeg de CRRU de opdracht van de Health and Safety Executive (HSE) om het verantwoordelijk gebruik van rodenticiden te onderzoeken om contaminatie van wilde dieren te verminderen. In 2014 zal de CRRU zijn werk voortzetten om het vervolg van de conclusies te onderzoeken. Ook op het gebied van kerkuilen zal de CRRU adviezen geven zoals in de tweede alinea is omschreven.

Wanneer er ratten en muizen bestreden moeten worden, moet dat op een verantwoorde manier gebeuren waarbij gevonden dode knaagdieren afgevoerd moeten worden. Knaagdieren moeten bestreden worden om te voorkomen dat knaagdierziektes zoals salmonellosis, leptospirosis en cryptosporosis naar mensen, huisdieren en boerderijen worden overgebracht. Contaminatie van voedsel door urine, uitwerpselen en haren moet worden voorkomen. Het is duidelijk dat rodenticiden toegepast moeten worden als een laatste redmiddel en dan op een verantwoorde manier, om knaagdierinfecties te voorkomen die onszelf en onze omgeving dagelijks bedreigen.

Noot redactie

Soortgelijke getallen bij doorvergiftigingen, conclusies, adviezen en beweegredenen zouden ook van toepassing kunnen zijn op de knaagdierenproblematiek in de buitengebieden in Nederland en België. Doodsoorzaken bij kerkuilen (1963 – 1996)¹

	Aantal	%
Verhongering	275	25,8
Ziekte	35	3,3
Predatie	18	1,7
Natuurlijke oorzaken	328	30,7
Verkeersongevallen	477	44,7
Andere traumas	80	7,5
Verdronken	12	1,1
Geëlectrocuteerd	4	0,4
Ongelukken	573	53,7
Vergiftigd	65	6,1
(waaronder tweede generatie anti coagulanten sinds 1983)	(8)	(1,4)
Geschoten/gevangen	11	1
Onder oorzaken veroorzaakt door mensenhandelingen	76	7,1
Onbekende oorzaken	90	8,4
Totaal	1067	100

¹Newton, I., Wyllie, I., Dale, L. 1997. Mortality causes in British Barn Owl (*Tyto alba*), based on 1,1011 carcasses examined during 1963 – 1996. In: Duncan J.R., Johnson D.H., Nicholls T.H., editors. *Biology and conservation of owls in the northern hemisphere*. Winnipeg, Manitoba, Canada: United States Department of Agriculture. P 299-307.

Problemen in de Duitse varkenshouderij

Sinds acht jaar heb ik contacten met de Nederlandse groothandel in plaagdierbestrijdingsmiddelen. Sinds twee jaar ben ik ook verantwoordelijk voor de plaagdierbranche en algemene-hygiënezaken in Nederland, Oostenrijk, Zwitserland en Duitsland. Tot mijn taken behoren niet alleen het bezoeken van de groothandel maar ook de klassieke inspectie en het oplossen van plaagdierproblemen in gezamenlijk overleg met de plaatselijke plaagdierbestrijders. Daardoor heb ik dus goede contacten met de plaatsen waar de bestrijding plaatsvindt.

Zoals in alle 28 EU-landen is de uitvoering en regeling tot wederzijdse erkenning van diploma's tussen de verschillende landen en ook het overnemen van het IPM-model door de EU-landen in een chaos beland. Uit goedgeïnfomeerde bronnen hoort men dat de effectieve nationale invoering binnen de EU-landen van het voorgestelde model rondom de 50% ligt. De NoordEuropese landen lopen hierbij voorop. Bij de EU-commissie is er echter geen goed overzicht hoe het staat met de voortgang van het invoeren van IPM-model binnen de landen. Dat maakt het niet gemakkelijker voor de industrie hoe men om moet gaan met de planning, omdat het er in elk land anders uitziet.

Hieronder een overzicht wat er in Duitsland gebeurt:

De feiten

Met het inwerkingtreden van de biocidenrichtlijn in september 2013, werd tegelijk het IPM-model voor rodenticiden ingevoerd. Samengevat betekent dat: Het verkopen en plaatsen van tweedegeneratie anticoagulantia mag alleen gebeuren door experts die een opleiding hebben. Het verkopen en gebruik van deze middelen door amateurs zoals consumenten is verboden. Eerstegeneratie anticoagulantia (bijvoorbeeld warfarin en coumatetralyl) mogen wel verkocht worden aan en gebruikt worden door consumenten.

Thomas Deuscher

Sales Manager Rural
Hygiëne & Pest Control
Duitsland Oostenrijk
Zwitserland Nederland
Thomas Reinhard.
Deuscher @ basf.com

De werkelijkheid

Ik hield enige tijd geleden een presentatie voor circa 50 knaagdierbestrijders in de varkenssector die dagelijks betrokken zijn bij de bestrijding van knaagdieren. Momenteel kunnen agrariërs volgens het IPM-model bestrijdingen uitvoeren mits ze in het bezit zijn van het diploma gewasbescherming (slechts een klein deel van deze opleiding is gewijd aan plaagdierbestrijding). Vanwege de kosten worden deze activiteiten alleen bij zeer grote bedrijven overgelaten aan professionele plaagdierbestrijders.

Bij het begin van mijn presentatie vroeg ik de aanwezige personen naar het benodigde diploma gewasbescherming: van de 50 aanwezige personen had slechts 1(!) persoon het wettelijke benodigde gewasbeschermingsdiploma! Dat betekent dat 49 personen onwettig werken met tweedegeneratie anticoagulantia.

Wel, wanneer er geen aanklagers zijn, zijn er ook geen rechters....: De wet bepaalt dat niet-gekwalificeerde agrariërs, zoals varkenshouders zonder gewasbeschermingsdeskundigheid (met instructie over IPM, onderricht over de biologie en bestrijding van knaagdieren en ook een officiële instructie over het doden van gewervelde dieren volgens de dierenwelzijnswet) deze producten niet mogen gebruiken op hun boerderij (gedurende 2 x 8 uur). In zulke gevallen moeten ze gebruik maken van eerstegeneratie anticoagulantia.

Conclusie:

Daar ligt ook het probleem: wie zal de ongeveer 25.000 personen, werkzaam in de Duitse varkenshouderij instrueren maar ook controleren? Alle Duitse aanbieders van de benodigde opleidingen en ook de dierenartsen zijn overrompeld door dit acuut ontstane probleem.

Ter informatie: binnen Duitsland werken 3500 erkende plaagdierbestrijders. De Duitse plaagdierbestrijdingsbranche kan de bestrijding bij de varkenshouderijen ook niet overnemen doordat ze al volop werk hebben door andere activiteiten.

Wat nu te doen?

Er moet een compleet nieuwe opleiding worden gestart zodat op middellange termijn het IPM-model op gezonde basis kan worden uitgevoerd. Deze problemen gelden voor heel Duitsland. Op verenigingsniveau zal met alle betrokken partijen inclusief de verantwoordelijke autoriteiten gesproken moeten worden.

Ik denk dat het niet alleen een probleem is in Duitsland, maar in de gehele EU.

ANTICOAGULANTIA IN CALIFORNIË

Er is momenteel veel te doen over de giftigheid en doorvergiftiging van anticoagulantia en het gebruik van deze middelen buiten. Stella McMillin van de California Department of Fish and Game (CDFG) van het Wildlife Investigations Laboratory gaf onlangs een presentatie over de status van anticoagulantia in Californië. Hieronder een samenvatting.

Anticoagulantia kunnen verdeeld worden in eerste generatie (FGAR) en tweede generatie (SGAR) anticoagulanten. Bij de FGAR-middelen moet een knaagdier deze middelen meerdere keren opnemen (multiple feeding) voordat het sterft. Deze stoffen zijn beter afbreekbaar (minder persistent) dan stoffen die behoren tot de SGAR-groep. FGARs worden zowel binnenshuis als buiten gebruikt. Chloorphacinon, diphacinon en warfarin behoren tot deze groep. Middelen die tot de SGAR-groep behoren bevatten de actieve stoffen brodifacoum, bromadiolon of difethialon. Na een eenmalige opname sterft een knaagdier reeds.

De afbreekbaarheid van anticoagulantia in de lever, dus de tijdsduur tot de actieve stof niet meer aanwezig is, bedraagt voor brodifacoum 217 dagen, voor bromadiolon 248 dagen, difethialon 118 dagen, diphacinon 90 dagen en warfarin 35 dagen.

De giftigheid van de actieve stoffen wordt uitgedrukt in LD50 (mg/kg opname). Voor brodifacoum ligt die bij honden tussen 0,25-1 mg/kg hond, voor bromadiolon 8,1 mg/kg, difethialon 4 mg/kg, chloorphacinon 50-100 mg/kg, diphacinon 3-15 mg/kg en voor warfarin 20-50 mg/kg hond. De SGARs zijn giftiger dan de FGAR-stoffen. Maar ze worden vaak in een lagere verdunning toegevoegd aan het lokmiddel zoals granen of vet waardoor de giftigheid van het lokmiddel dus ook wordt verdund.

Sinds de jaren negentig kreeg CDFG wilde dieren te zien die tekenen vertoonden van vergiftiging door anticoagulantia. De symptomen die werden waargenomen zijn onverklaarbare bloedingen uit lichaamsopeningen, onderhuidse bloedingen en het ontbreken van bloedstolling. In 1999 stelde CDFG voor om het gebruik van producten met de actieve stof brodifacoum te verbieden. In totaal zijn er 284 wilde dieren gevonden welke gestorven zijn door anticoagulantia. Tot de gestorven soorten hoorden arenden, kerkuilen, haviken, gieren, Canadese ganzen, zwarte beren, vossen, coyotes, poemas, bobcats en dassen. In 96 roofvogels (11 soorten) vond men residuen van anticoagulantia. Twee van de 96 roofvogels bevatten FGARs en 68 van de 96 vogels bevatten SGARs.

De conclusie was dat anticoagulantia in vele diersoorten waren terug te vinden en dat die eraan gestorven waren. Dat gebeurde in zowel stedelijke, landelijke als natuurgebieden. Er was geen duidelijkheid of dat kwam door het legaal of illegaal gebruik van anticoagulantia.

Sinds 2008 mogen de SGARs niet meer gebruikt worden door huiseigenaren maar wel door plaagdierbestrijdingsbedrijven. Desondanks treft men nog steeds SGARs aan in boerderijwinkels en worden ze aangeboden om zowel binnen als buiten gebouwen te gebruiken. FGARs mogen beperkt worden gebruikt, hoewel voor speciale gevallen daar ook restricties aan zijn verbonden.

De CDFG beveelt aan dat SGARs alleen onder bepaalde voorwaarden mogen worden gebruikt. Ze mogen alleen door opgeleide en gecertificeerde personen gekocht en gebruikt worden en dan alleen onder speciale voorwaarden, zowel binnen als buiten. SGARs mogen niet verkocht worden in boerderijwinkels en niet-gecertificeerde boeren en huisbewoners mogen ze niet gebruiken.

Het vak leer je bij het KAD. Waar anders?

Actuele kennis van het vak dierplaagbeheersing doe je op bij het enige onafhankelijke instituut in Nederland waar sinds vele jaren alle kennis over plaagdieren wordt vergaard en gebundeld: stichting Kennis- en Adviescentrum Dierplagen te Wageningen. Daar krijg je informatie die eerlijk is, voorlichting die betrouwbaar is en daar ontmoet je de echte ervaringsdeskundigen.

KAD-Opleidingen staat garant voor veelzijdige, vaktechnische opleidingen, gericht op de hedendaagse praktijk van plaagdierbeheersing. In het royaal uitgeruste KAD Trainingscentrum komt de theorie tot leven en krijgt de cursist alle ins en outs van het vak én de benodigde vaardigheden onder de knie.

OPLEIDINGEN

- ▶ Leerling bestrijdingstechnicus (starters)
- ▶ Bestrijdingstechnicus (allround)

- Nascholingsprogramma's
- EVM-erkend

CURSUSSEN

- ▶ Bestrijdingsdeskundige (verdieping)
- ▶ IPM
- ▶ Houtbescherming (specialisatie)
- ▶ Flora- en faunawet (toepassing)
- ▶ Vleermuizen (Min. LNV)
- ▶ Steenmarter (Min. LNV)

NEEM CONTACT OP MET KAD-Opleidingen

Costerweg 5, 6702 AA Wageningen
Postbus 350, 6700 AJ Wageningen
Tel. (0317) 41 26 72, Fax (0317) 41 45 95
www.kad.nl E-mail: info@kad.nl

Problematiek rodenticiden-gebruik in Engeland

De Health & Safety Executive (HSE) heeft alle betrokkenen bij het gebruik van rodenticiden in Engeland de gelegenheid gegeven om hun ideeën te ventileren over hoe rodenticiden buiten gebouwen zo veilig mogelijk kunnen worden gebruikt. Wanneer ze er niet in slagen om tot een gezamenlijke oplossing te komen zal dat leiden tot een strengere wetgeving.

De CRRU (Campaign for Responsible Rodenticide Use), met als voorzitter Dr. Alan Buckle, is aangesteld om het proces om tot een gezamenlijke oplossing te komen te begeleiden. Het belangrijkste doel van de HSE is om het buitengebruik van SGARs (Second Generation Anticoagulants) dusdanig vorm te geven dat er geen doorvergiftiging plaatsvindt naar de in het wild levende dieren.

De WIIS (Wildlife Incident Investigation Scheme) heeft aangetoond dat er wel degelijk doorvergiftiging plaatsvindt naar in het wild levende dieren: Van 1993 tot 2011 zijn er 1469 dieren doodgegaan aan anticoagulantia of waarbij aangetoond is dat ze residuen van deze bestrijdingsmiddelen bevatten. In 449 gevallen betreft het buizerds, 285 keer honden, 264 keer rode wouwen, 167 keer vossen, 96 keer katten en 49 keer kerkuilen. Verder zijn er residuen aangetoond in dassen, haviken, kraaien en in slechtvalken.

In totaal zijn er van 1993 tot 2011 1782 keer anticoagulantia-verbindingen aangetoond. Het betreft in 514 gevallen bromadiolon, 446 keer difenacoum, 370 keer alphachloralose, 196 keer brodifacoum, 89 keer strychnine, 82 keer coumatetralyl en 43 keer warfarin. Verder is ook een aantal keren chlorofacinon, flocoumafen en cyanide aangetoond in de wilde dieren.

WIIS heeft ook nagegaan wat de oorzaak is van het vinden van anticoagulantia in bovengenoemde dieren. Bij 1791 incidenten in de periode van 1993 tot 2011 is vastgesteld dat in 576 van de gevallen dat gebeurd is door misbruik van anticoagulantia, in 517 van de gevallen was geen duidelijke oorzaak aantoonbaar en 173 keer kwam het door het verkeerd toepassen van deze producten. Bij 38 keer van de gevallen was wel sprake van het correct uitzetten van anticoagulantia in lokdozen en in 487 keer was de oorzaak niet te achterhalen.

Door de (PBMS) Predatory Bird Monitoring Scheme is ook onderzoek verricht naar de aanwezigheid van anticoagulantia in de gevonden en opgestuurde dode vogels. Uit de opgestuurde dieren in de periode van 2003 tot 2013 bleek dat 84 % van de kerkuilen SGARs bevatten, 100 % van de torenvalken, 94 % van de rode wouwen en 48 % van de buizerds.

Uit een Schots onderzoek bleek dat haviken, valken en slechtvalken ook SGARs bevatten hoewel deze vogels hoofdzakelijk van kleinere vogels leven. Waarschijnlijk kunnen deze kleinere vogels in lokdozen kruipen en vervolgens het anticoagulant opnemen of deze producten opnemen van plekken waar deze stoffen open en bloot liggen.

Ook kunnen deze kleine vogels vergiftigde slakken en insecten of slakkengif oppikken.

Bij het permanent uitzetten van middelen tegen muizen in gebouwen is er een zeer geringe kans dat dat de oorzaak is van doorvergiftiging naar wilde dieren. Uit hygiënische en veiligheidsbewegredenen is permanent baiting wel aan te raden mits het op een goede manier wordt gedaan. Het is niet bekend wat de exacte oorzaak van de doorvergiftiging is maar het is wel duidelijk dat hoe verder van de gebouwen anticoagulantia worden uitgezet des te meer kans bestaat dat ze opgenomen worden door wilde dieren. HSE heeft dan ook voorlopig besloten dat de SGARs alleen mogen worden toegepast in en om gebouwen.

Rodenticiden mogen maar 35 dagen gebruikt worden op een plek om ratten te bestrijden, daarna moet het worden opgeruimd. Het mag dus niet, zoals bij vele landbouwbedrijven wel gebeurt, dat rodenticiden in het najaar worden uitgezet om de herfststratten te bestrijden en vervolgens blijft het dan de hele winter staan voor het geval dat er weer ratten komen tijdens het winterseizoen.

De CRRU is gevraagd om een beheersplan op te stellen. Daartoe hebben ze de plaagdiersector opgedeeld in vier groepen:

- De professionele plaagdierbestrijders, inclusief de autoriteiten
- De landbouwsector
- De jachtopzieners
- Leveranciers, inclusief de niet-professionele sector

Elke groep moest een eigen beheersplan op stellen. Deze plannen worden gecoördineerd door de Stewardship Regime Steering Group, bestaande uit de voorzitters van de 4 groepen en enkele deskundigen. Op 4 maart is het plan voorgelegd aan de (GOG) Government Oversight Group welke bestond uit de HSE, Defra, Public Health England en Natural England. De GOG wenst echter meer informatie voordat er een definitief besluit wordt genomen ten aanzien van het gebruik van rodenticiden. Verwacht wordt dat CRRU in september genoeg aanvullende informatie heeft verzameld.

Het Verenigd Koninkrijk is een voorbeeld van een land waar uitgebreid onderzoek is gedaan wat de effecten zijn van anticoagulantia op wilde dieren. Naar aanleiding van de resultaten wordt samen met alle betrokkenen naar een oplossing gezocht. Het wordt daarbij zeker niet uitgesloten dat onder bepaalde voorwaarden rodenticiden binnen een bepaalde afstand van een woning nog mogen worden uitgezet door bestrijders die een professionele opleiding hebben gevolgd.

Uit: Pest

KillgermRIWA
www.killgermriwa.com

Alweer de 3de editie KillgermRIWA Infodagen

Op 26 en 27 maart hebben de KillgermRIWA Infodagen plaatsgevonden in respectievelijk Apeldoorn en het Van der Valk hotel in Gilze. Voor het eerst vond in het Hotel de Cantharel in Apeldoorn de Infodag plaats. Volgens de 130 aanwezigen is een infodag op deze locatie zeker voor herhaling vatbaar. De opzet van de bijeenkomst in Gilze was anders dan in voorgaande jaren. De presentaties vonden nu op de eerste verdieping plaats en de stands waren in de kelder geplaatst. De meer dan 100 aanwezige personen vonden deze opzet beter. Op beide locaties werd gebruik gemaakt van een dagvoorzitter. Johan Schouten, directeur van Protecta, vervulde deze rol met verve op beide locaties.

Op beide locaties was het programma bijna hetzelfde: Na het welkomstwoord door Marc van Zanten, Managing Director van Killgerm Benelux, nam Johan Schouten het woord. Hij bedankte allereerst de sponsors van deze dag; BASF, Bayer AgroScience, Bell Laboratories, PestWest, Syngenta, Suterra, Andramatt, PLA..N, CPMV, KAD, KNESS, PestScan, IGEBA, Exosex, Pest Control News, Ibema, SPA-group, Woodstream en KillgermRIWA.

Vervolgens hield een aantal standhouders een korte presentatie. Als eerste vertelde Hans de Bont dat KillgermRIWA dit jaar een 40-tal nieuwe producten heeft opgenomen in het assortiment. Daarnaast vertelde hij dat Killgerm zich vooral dit jaar wil inzetten om kennis over te dragen naar plaagdierbestrijders door het geven van onder andere workshops. Dick van Brienen van Bayer AgroScience deelde mee dat er nog diverse producten in ontwikkeling zijn en dat die te zijner tijd op de markt kunnen worden gebracht. David Paerssons van Suterra vertelde in het kort een aantal zaken over monitoring met behulp van feromonen. Paul Ju van KNESS vertelde over non-toxic control van plaagdieren met behulp van hun klapvallen. Wynand van Rossum vertelde over Andramatt Holland, dat een onderdeel van de Andramatt Biocontrol uit Zwitserland is, het bedrijf dat gespecialiseerd is in biologische bestrijdingsmethodes zoals met een middel tegen eikenprocessierupsen. Rob van Veldhuijzen vertelde dat PLA..N er is van leden en voor leden en dat het ledenaantal gestaag groeit. Uit naam van BASF vertelde Bert Spierings dat muizen slechts 2 korrels (0,3 g) van het single-user product nodig hebben om de lethale dosis te bereiken. Tenslotte vertelde José van Uffelen van het bedrijf Musca dat de komende periode steeds meer gericht zal zijn op het certificeren van plaagdierbestrijders en dat de opleidingen steeds meer gericht zullen zijn op praktische vaardigheden.

De eerste lezing werd gegeven door Professor Patrick Grootaert, Hoofd Departement Entomologie van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen in Brussel. De titel van zijn lezing was "Vliegen en Muggen". In een snel tempo vertelde hij wat vliegen en muggen zijn en welke actuele problemen zich de laatste jaren hebben voorgedaan.

Muggen en vliegen horen tot de groep Diptera, de tweevleugeligen. De langpootmuggen (Tipulidae) behoren ook tot deze groep. De larven van deze muggensoort zijn grijsbruin en worden ook wel emelten genoemd. Motmugges horen tot de Psychodidae. Er zijn 49 soorten bekend. Larven komen vooral in sifons en organisch vervuilde natte en zuurstofarme omgevingen voor.

In België zijn er 110 soorten knijten of knussen bekend. Ze komen vooral in poeltjes voor. Omdat ze min of meer een gat zagen tijdens het steken doet dat behoorlijk pijn. Verschillende van deze soorten kunnen tijdens het steken het Arbovirus overbrengen wat Blue Tongue kan veroorzaken bij dieren.

Er zijn meer dan 700 soorten dansmuggen. Ze zijn onschadelijk maar door het voorkomen in grote zwermen kunnen ze overlast veroorzaken.

Zoals eerder gezegd horen de steekmuggen (Culicidae) ook tot de Diptera. De eitjes worden in of bij waterpartijen gelegd. De larven zelf leven in het water. Bestrijding van de larven kan plaatsvinden door het water weg te laten lopen, door het toepassen van drainage, door vissen die larven eten en door wateroppervlaktes te bedekken zodat er geen eitjes en larven kunnen voorkomen. Tijdens het steken om bloed te krijgen kunnen bepaalde soorten virussen overgebracht worden. Dat kunnen onder andere, afhankelijk van de steekmugsoort en het voorkomen van die ziekte in een bepaald gebied, dengue disease, chikungunya, malaria of West-Nile virus zijn. Gelukkig komen de hierboven genoemde ziektes (nog) niet voor in onze omgeving.

Verder sprak de heer Grootaert in zijn presentatie nog over zweefvliegen, fruitvliegen, mineervliegen, klustervliegen, grasvliegen en ook over de normale huisvlieg.

Een goede hygiëne is noodzakelijk om te voorkomen dat ziektekiemen (bacteriën, schimmels, mijten etc.) overgebracht worden. Meestal is het milieu van vliegen rijk aan organisch materiaal. Het milieu moet verder vochtig zijn, maar niet te vochtig. De levenscyclus van vliegen en muggen bedraagt gemiddeld bij 150C 50 dagen, bij 250C 13 dagen en bij 380C 8 dagen.

Vervolgens gaf Remco Suer, Ontwikkelaar bij In2Care, een presentatie met als onderwerp “De rol van geuren in de bestrijding van muggen”. Steekmuggen kunnen vele ziektes overbrengen waaronder dengue en malaria. 2 ½ miljard mensen lopen een risico besmet te worden met dengue, 390 miljoen zijn geïnfecteerd en 25.000 sterven per jaar daardoor. Er is geen medicijn of vaccin tegen. Soortgelijke cijfers zijn voor besmetting met malaria te noemen: 3,3 miljard lopen een risico om besmet te worden per jaar. 300 miljoen zijn geïnfecteerd, 1.200.000 mensen sterven er per jaar aan. Er zijn 5 medicijnen bekend tegen malaria maar er is nog geen vaccin.

De bestrijdingswijze van steekmuggen is eigenlijk nog net zo als vroeger. Geprobeerd moet worden te voorkomen dat steekmuggen zich kunnen ontwikkelen. Kijk maar eens op het Disney-filmpje uit 1943: <https://www.facebook.com/medicinesformalaria/posts/392051117537152>. Nog steeds moet voorkomen worden dat larven zich ontwikkelen. Dat kan door het inzetten van vissen die muggenlarven eten, olie op het water, sprayen van Paris green, broedplaatsen verwijderen, muggengaas over regentonnen en vuilnis opruimen. Om volwassen muggen te bestrijden kan gebruik worden gemaakt van een spray, kieren en naden van huizen moeten dichtgestopt worden en ook moeten er horren in ramen en deuren worden geplaatst en moet gebruik worden gemaakt van klamboes tijdens het slapen.

Momenteel is er steeds meer sprake van resistentie. Resistentie kan voorkomen op een aantal manieren. Ten eerste de mechanische resistentie hetgeen komt door een dikkere huid van de muggen, ten tweede enzymatische resistentie hetgeen leidt tot een snellere afbraak van chemische bestrijdingsmiddelen. Tot slot kunnen ook nog de genetische resistentie (aanpassing van de genetische plaats waardoor middelen niet meer kunnen aangrijpen) en gedragsmatige resistentie optreden, waardoor steekmuggen bijvoorbeeld ook buitenshuis steken.

Muggen kunnen ruiken via hun geurantenne. Diverse bestrijdingsstrategieën zijn dan ook gebaseerd op geuren. Zo zijn er lokmiddelen gebaseerd op suikermaaltijden, geuren van gastheren en broedplaatsen, waar ze naar toe worden gelokt en dan gedood worden. Ook zouden er sexpheromonen ontwikkeld kunnen worden om het paringsgedrag te verstoren. Dat is echter nog niet gelukt. Tenslotte zijn er nog “push pull” middelen die muggen afstoten of juist lokken.

Ten aanzien van geuren vertonen muggen verschillend gedrag. Zo zijn er muggen die alleen ‘s nachts, en andere die alleen overdag steken en muggen die alleen aangetrokken worden door kooldioxide van een zoogdier of van een specifieke concentratie kooldioxide die een mens uitscheidt.

Uit onderzoek blijkt dat bepaalde muggensoorten aangetrokken worden door Limburgse kaas. In deze kaas bevindt zich een twaalfal vetzuren die ook voorkomen in zweet en zweetvoeten. Deze vetzuren zijn verwerkt in muggenvallen die in huizen zijn geplaatst. Uit proeven blijkt dat wanneer deze vallen goed wordt toegepast, het aantal muggen dat dengue verspreidt in Afrika met circa 80 % afneemt op bepaalde locaties.

Na de middagpauze kreeg Peter Meeuws het woord. Zijn presentatie had als titel “Wat is resistentie?”. Warfarin is als eerste anti-coagulant op de markt gekomen in 1949. Reeds in 1959 verscheen de eerste publicatie over resistentie bij knaagdieren. Tot deze eerste-generatie middelen behoren ook de werkzame stoffen chloorfacinon en diphacinon. Tot de tweede-generatie middelen horen brodifcoum, bromadialon, difethalon, difenacoum.

Graves gaf in 1994 een definitie van resistentie. Vrij praktisch vertaald betekent het dat er een aantoonbaar verlies moet zijn in efficiëntie bij correct gebruik en dosering. Ook moet blijvend overerfbare resistentie aangetoond worden bij volgende generaties.

INFODAGEN

Wetenschappelijk is er dan sprake van aanpassing op genetisch niveau zoals bij het gen VKORC1 dat de aanmaak van aminozuren aanstuurt.

Nog niet alle factoren die genetische resistentie veroorzaken, zijn in kaart gebracht. Resistentie is geen immuniteit (zoals vaccinatie en zelf opgebouwde weerstand), geen tolerantie, geen lokaasschuweheid en geen verkeerde behandelingsmethode. Niet alleen bij knaagdieren is resistentie aangetoond maar ook bij insecten zoals voorraadaantasters (rijstemeelkevers en monnikskapkever), ziekteverwekkers en micro-organismen (MRSA-bacterie).

Uit de ervaring van de heer Meeuws blijkt dat in 90% van de zogenaamde resistentiegevallen er geen sprake is van resistentie maar van onjuiste behandelingstechnieken.

De laatste spreker van de middag was Alcide Klomp, directeur van Klomp Bedrijfshygiëne en Ongediertebestrijding. De titel van zijn presentatie was "Integrated Pest Management". Volgens zijn lezing is Integrated Pest Management (IPM) goed uitvoerbaar. Het betekent dat er een goede samenwerking moet zijn tussen de opdrachtgever en de opdrachtnemer (plagdierinspecteur) en dat men overtuigd moet zijn dat het zal lukken en zelfs kostenbesparend kan zijn. Een voordeel van een goede preventie is dat er geen biociden in het milieu komen die gevaarlijk kunnen zijn voor niet-plagdieren. Goede registratie, hygiëne, bouwkundige verbeteringen, aanpassing van het bedrijfsmatig handelen, monitoringssystemen en ketenbeheersing zijn belangrijke zaken om IPM goed uit te kunnen voeren. Daarnaast zijn kennis van de plagdieren en de omgeving en van verschillende methodes van bestrijding nodig waarbij geen gebruik wordt gemaakt van biociden. Training van personeel, schoonmakers, technische diensten en het management is ook nodig. Zeker omdat per 1 juli geen anti-coagulantia meer buiten gebruikt mogen worden is IPM een actueel en belangrijk alternatief.

Vervolgens ontstond een verhitte discussie over het niet meer buiten mogen gebruiken van anti-coagulantia na 1 juli 2014. Zoals het nu lijkt mogen alleen met speciale ontheffing deze middelen nog worden gebruikt, in zeer speciale gevallen. De plaagdierbestrijdingsorganisaties zijn daarover nog in druk overleg met het bevoegde ministerie en het Ctgb.

De laatste actie van deze dagen was dat in totaal 48 personen deelnamen aan het nascholingsexamen. Bijna allemaal konden zij nascholingspunten bijschreven bij hun diploma.

Alle aanwezigen konden terugzien op geslaagde KillgermRIWA Infodagen. Op naar volgend jaar!

Voordelen van digitaal werken in de ongediertebestrijding

Je hoort het overal om je heen: werken op papier is ouderwets, alles moet digitaal! Het lijkt wel een nieuwe dictatuur. Als je niet meegaat met deze hype, word je al snel meewarig aangekeken en niet helemaal serieus genomen. De ene digitale rage is nog niet voorbij, of de volgende buitelt er al weer overheen. Geen wonder, dat veel vakspecialisten, die van degelijk werken houden, denken: dat zal mijn tijd wel uit duren! Beter het hoofd koel houden dan met de waan van de dag meewaaien!

Twitter – je kon een paar jaar geleden niet zonder volgens de communicatiegoeroes - schijnt zijn hoogtepunt al weer achter zich te hebben. Whatsapp, zojuist nog voor 16 miljard dollar opgekocht door Facebook, wordt nu massaal ingeruild door zijn gebruikers voor alternatieve diensten.

Is het niet beter even rustig af te wachten en te zien wat blijft en beklijft te midden van al dit digitale geweld? In dit artikel willen we vooral met nuchtere blik naar de zin en onzin van digitaal werken in de ongediertebestrijdingsbranche kijken.

Wat is er mis met het papieren logboek?

Het papieren logboek is de traditionele manier van verslaglegging na inspectieronden in de wereld van de ongediertebestrijding. Gegevens worden op locatie netjes genoteerd op een voorbedrukt formulier (werkbond). De klant ontvangt een exemplaar, en de doorslag gaat in het archief van de bestrijder. Tot enkele jaren geleden werkten eigenlijk alle bestrijders min of meer op deze manier. Vanaf 2006 is daar langzaam verandering ingekomen. Sinds die tijd worden bestrijdingstechnici in toenemende mate gespot met allerlei digitale apparaten, uiteenlopend van tablets, handscanners, smartphones of zelfs laptops. Gegevens worden direct digitaal ingegeven, verzonden naar de klant en bewaard in het eigen digitale archief op een server of *in de cloud*, zoals dat heet.

Het is goed om ons af te vragen of dit daadwerkelijk voordelen biedt voor de organisatie en voor de klant. Allereerst moeten we nuchter constateren dat er veel klanten zijn, die niet per se zitten te wachten op digitale rapportages. Met name bedrijven in de detailhandel, horeca en agrarische sector zijn eigenlijk maar in één ding geïnteresseerd: er mag geen plaagdieroverlast zijn. Hoe dat verder wordt gerapporteerd, is voor hen volstrekt secundair. Ditzelfde geldt ook voor particulieren.

Een heel andere kijk op de zaak hebben echter bedrijven in sectoren als de voedsel- en warenbranche en de farmacie. Zulke bedrijven hebben om begrijpelijke redenen een buitengewoon lage tolerantie voor ongedierte en zij of hun auditors vereisen om diezelfde reden niet alleen een nauwgezette verslaglegging van de gegevens, maar ook uitgebreide rapportage waaruit blijkt welke trends zich voordoen, op welke locaties met name de druk ligt en voorts een exact overzicht van de gebruikte hulpstoffen, voorzien van documentatie.

Traditionele bestrijders die met het papieren logboek werken, maar toch dit soort klanten willen bedienen (en wie wil dat nu niet!) voldoen aan deze rapportageplicht door de gegevens na afloop van het bezoek over te typen in Excel-sheets en dan grafieken en tabellen te genereren. Daarna wordt dit rapport via de e-mail aan de klant verzonden. Zo komen deze ‘papieren’ bestrijders opeens tot de ontdekking dat ze eigenlijk al heel erg digitaal bezig zijn! Wat natuurlijk wel jammer is, is dat al dit werk zo ontzettend veel tijd kost. Helaas wordt dat ook niet altijd helemaal vergoed door de opbrengsten uit het contract.

Hoe een scan-applicatie kan helpen

Veel bedrijven zagen de bovengenoemde problemen in hun organisatie ontstaan en zijn overgegaan op het zelf ontwikkelen of aanschaffen van een digitaal systeem. Het zelf ontwikkelen is een mooie oplossing, mits de vereiste technische kennis in huis is – en gegarandeerd in huis zal blijven! De ervaring is wel dat de ontwikkeltijd bijna altijd erg tegenvalt en vaak 4 tot 5 keer over de kop gaat ten opzichte van de oorspronkelijke planning. Een andere mogelijkheid is het aanschaffen van een kant en klaar systeem, waarvan er in Nederland enkele op de markt zijn. Het nadeel kan zijn dat het systeem misschien niet 100% past bij de wensen die u als bedrijf zou kunnen hebben. Het voordeel is dat de kosten door alle klanten gedeeld worden, voorspelbaar zijn en, last but not least, zo'n systeem zich technisch bewezen heeft.

PestScan is zo'n bedrijf dat sinds 2009 actief is en ontstaan is vanuit de praktijk van de ongediertebestrijding. In de vijf jaar van haar bestaan is zijn product voortdurend uitgebreid waarbij de ontwikkeling gedreven werd door wensen van plaagdierbestrijders, door eisen van auditors maar ook door de langetermijnvisie die PestScan heeft op grond van de ontwikkeling van de regelgeving, zoals het verbod op toxische middelen. PestScan is altijd bereid tot aanpassingen van het systeem zodat het precies aan de wensen van de plaagdierbestrijder voldoet.

Meten is weten: overzicht van je bedrijf

Veel bestrijders vragen zich terecht af of zo'n toepassing nu tijd bespaart of juist tijd kost. Uiteraard dient eerlijk gezegd te worden dat het leren kennen van een nieuw pakket en het inrichten van het systeem met alle gegevens in de eerste weken enige tijd kost. Om die reden beginnen veel bestrijders met de toepassing van de software bij een of twee van hun accounts, en breiden ze dit geleidelijk uit naar al hun klanten.

Op de locatie is de tijdsbesparing niet per se heel groot. Maar meer tijd kost het zeker ook niet. De applicatie is zo opgebouwd dat er bijna geen handelingen hoeven te worden verricht, zolang er ook geen sprake is van ongedierteactiviteit. En dat is meestal toch het geval? Een druk op de grote scanknop is voldoende, het controlepunt wordt getoond, de scantijd wordt opgeslagen en de waarneming staat al keurig op '0' (niets aan de hand).

De echte winst zit hem in de verwerking van de gegevens. Direct na het ondertekenen van de opdracht (op het apparaat) worden de gegevens naar de server gezonden. Nog voordat de technicus zijn auto heeft bereikt, heeft de klant reeds een volledig rapport in zijn of haar mailbox en zijn alle trendanalyses en grafieken doorgetrokken tot en met het huidige bezoek.

Heel belangrijk ook in het kader van IPM en pestpreventie is de verslaglegging van weringsadviezen. Deze kunnen gestructureerd op de scanner worden aangemaakt (of op een tablet of smartphone). De klant krijgt deze online te zien en dient opvolging te plegen. Bij een volgend bezoek komen de adviezen terug op de scanner en kan de technicus controleren of de adviezen goed zijn opgevolgd. Zodoende voorkomt een digitale oplossing als PestScan het kwijt raken of onder op de stapel raken van goede adviezen en wordt direct gedocumenteerd wat de bestrijder heeft aangetroffen. Als klap op de vuurpijl kunnen foto's worden toegevoegd aan elk advies.

Extra modules in PestScan maken het beheren van de voorraad en planning erg gemakkelijk. Via een kalender kunnen afspraken met drag-and-drop gemaakt en verplaatst worden. Ook kan de planning met een druk op de knop voor het komende jaar gegenereerd worden. In het voorraadbeheer wordt direct duidelijk welke artikelen aan het opraken zijn en bijbesteld moeten worden. Aan elk artikel hangt een document met omschrijving en een gevarenklasse.

Scanner of telefoon? Overwegingen

Een belangrijke en best lastige keuze is welk apparaat het best gebruikt kan worden om de controles te verrichten. De mogelijkheden zijn: scanner, smartphone, tablet of laptop.

De laptop zullen we maar laten afvallen. Het is een kwetsbaar apparaat dat ook nog onhandig is om mee te sjouwen.

Een tablet of smartphone ligt heel wat meer voor de hand. Voor beide kunnen stevige rubberen omhulsels worden gekocht zodat ze niet direct kapot gaan wanneer ze stoten of vallen. Een smartphone is heel vaak al in het bezit van de meeste mensen dus dit spaart een extra investering uit. PestScan draait prima op beide apparaten, dus dit is bij verre de meest voordelige oplossing.

Het nadeel van tablet of smartphone blijft echter de kwetsbaarheid in omgevingen die erg vies, stoffig of vochtig (buiten!) zijn. Ook zijn ze minder tolerant tegen koude of hitte. Werkt u echter vooral binnen in vrij schone ruimten, dan valt er prima mee te werken!

De aanschaf van een echte scanner (ook wel, beter, PDA genaamd) is best een uitgave. De prijs varieert, afhankelijk van het model, van 600 tot 1600 euro. Een ander nadeel is dat u wéér een voorwerp mee moet dragen, naast uw telefoon, tas met hulpmiddelen en soms zelfs een ladder. Het grote voordeel is echter de duurzaamheid van het apparaat, aangezien een PDA bijna niet stuk te krijgen is en zelfs een val uit een hoogwerker meestal prima overleeft. De barcodescanning van een PDA is sterk superieur ten opzichte van een smartphone, omdat er van een speciale afleestecnologie gebruik gemaakt wordt. Ook is de uitvoersnelheid van de software groter.

Nog een afweging is dat smartphones op sommige locaties, zoals in ziekenhuizen of scholen, niet zijn toegestaan. Als u op dergelijke plaatsen inspecties uitvoert, valt de keuze wellicht toch op de PDA.

Gelukkig is het voor klanten van PestScan mogelijk om een mix van beiden te gebruiken, waarbij bijvoorbeeld één collega de PDA gebruikt en de ander een smartphone. Ook is het prima mogelijk om bijvoorbeeld het eerste jaar de phone te gebruiken en daarna te bekijken of dit al dan niet voldeed. Een overstap is dan alsnog mogelijk, zonder dat er gegevens hoeven te worden overgezet.

Wel of niet een hype?

Tenslotte komen we nog even terug op de vraag aan het begin van dit artikel, of de digitale revolutie in de wereld van pest control nu een hype is of niet. Geconstateerd kan worden, dat het percentage bedrijven dat een digitale oplossing heeft (PDA of phone) sinds 2006 voortdurend gestegen is. Met name de meermansbedrijven die inspecteren in de voedsel- en warenbranche beschikken bijna alle over een dergelijk systeem. Ook de overige bedrijven zien toenemend het nut van zo'n oplossing. Doordat er meer aanbieders zijn vindt er marktwerking plaats en is de betaalbaarheid erg toegenomen. Zo heeft PestScan een heel goedkoop instap-abonnement voor eenmanszaken die het systeem bij een paar klanten willen gebruiken. Het lijkt er sterk op dat de digitalisering in de ongediertebestrijding een vaste plek heeft verworven.

MUIZEN SOMS RESISTENT TEGEN GRIEP

Tussen 1918 en 1920 heerste de Spaanse griep. Hebben de ouderen die nu leven allemaal die griep gehad en dit overleefd? Op het eerste gezicht lijkt het antwoord simpel; niet iedereen werd ziek en dus zal een deel van de mensen die nu nog leven de Spaanse griep hebben overleefd. Maar dan blijft de vraag; waarom kreeg de een wel Spaanse griep en de ander niet?

Duits onderzoek werpt nu nieuw licht op de zaak. Om de cellen van onze luchtwegen binnen te dringen, maakt het griepvirus gebruik van hemagglutinine (HA) eiwitten. Is het virus eenmaal binnen, dan zet het onze cellen aan het werk om nieuwe virusdeeltjes te produceren. Ook nieuwe HA-eiwitten worden op die manier aangemaakt. Een moleculaire schaar knipt de eiwitten vervolgens precies in de goede vorm. Die schaar is een enzym dat afkomstig is van de geïnfecteerde cel.

Gaat het knippen niet goed, dan krijgen de HA-eiwitten niet de juiste vorm en kunnen zij hun functie niet uitoefenen. Dat is van groot belang voor het verloop van de infectie. Want zonder functionele HA-eiwitten kan het virus zich wel vermeerderen, maar slaagt het er niet in om naburige cellen te infecteren en zich zo te verspreiden. De infectie is dan snel onder controle.

Muizen met een mutatie in het gen dat codeert voor het enzym Tmprss2 krijgen dan ook nauwelijks griep. Zij zijn beschermd tegen griepvirussen van het type influenza A/H1.

Daaronder vallen veel seizoensgriepvirussen en daarnaast ook de H1N1 variant die in 2009 voor een pandemie zorgde en de stam die verantwoordelijk was voor de Spaanse griep.

Volgens de Duitse onderzoekers is het goed mogelijk dat mensen met een vergelijkbare mutatie ook beschermd zijn tegen bepaalde vormen van griep. Maar dat is erg lastig te bepalen, want wie niet ziek wordt, gaat niet naar de dokter, en komt er op die manier dus ook niet achter of hij of zij resistent is.

Toch hebben we wel wat aan deze kennis, want de enzymen die de HA-eiwitten knippen vormen een prima doelwit voor nieuwe medicijnen. Op dit moment hebben we virusremmers zoals Tamiflu, maar die zijn gericht tegen bepaalde onderdelen van het virus. Als het virus veranderingen aanbrengt, kan dat ervoor zorgen dat die middelen niet meer werken. Medicijnen tegen onze eigen enzymen hebben dat nadeel niet.

Het is dan natuurlijk wel belangrijk om te weten of we zonder een bepaald enzym kunnen leven. Bij muizen zonder Tmprss2 bleek dat geen enkel probleem. Andere enzymen nemen daar de functie van het missende enzym over. De Duitsers verwachten dan ook geen ernstige bijwerkingen. Toch is er nog een lange weg te gaan voordat er een medicijn op de markt komt waarmee we allemaal een beetje resistent worden tegen griep.

Uit: Griepmeting december 2013

Automatiseer uw PestControle

Wat doet PestScan?

- Aflezen controlepunten met smartphone of barcodescanner
- Volledig klaar voor IPM
- Planning en voorraadbeheer
- Webrapportage, statistiek, trends
- Weringsadviezen
- Uitstekende helpdesk
- Koppeling andere systemen

Voor elk bedrijf een passende oplossing

- ✓ PestScan Budget
- ✓ PestScan Professioneel
- ✓ PestScan DeLuxe

Neem contact met ons op welke oplossing het best bij u past.

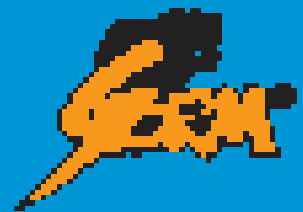
NL: 065 3790820

EUR: +31 65 3790820

info@pestscan.eu

www.pestscan.eu

Storm®

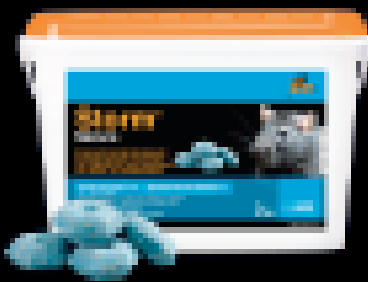
Is het snelstwerkende lokaas bij eenmalige opname voor ratten- en muizenbestrijding.

Storm® Paste

Storm® Secure

Storm® Pellets

- De snelste methode voor het elimineren van knaagdierplagen.
- Dodelijk doels bij slechts eenmalige opname.
- Voordelig en snel in gebruik.
- Ook effectief bij resistente soorten.

De meeste effectieve oplossingen voor uw knaagdierplagen.

 BASF
The Chemical Company

www.pflaer.nl of www.basf.nl

BASF Producten B.V., Postbus 200, 3820 AC Amersfoort, Nederland. ☎ 0331 238111

BASF Belgium B.V., 1111 Ganshoofd, 2010 Antwerpen, België. ☎ 033 238111

BASF France (France) S.A., 11 rue de la République, 92000 Nanterre, France. ☎ 01 41 23 81 11

BENELUX PEST

*** SAVE THE DATE ***

BENELUX PEST 2014

Golf- en Country Club "EDDA HUZID"
Hunnenweg 16, 3781 NN Voorthuizen

WOENSDAG 24 SEPTEMBER 2014

DOORLOPEND GEOPEND VAN 09u00 t/m 16u30

GRATIS TOEGANG & PARKING

*** Exclusieve beurspromoties ***

*** **NIEUW:** interactieve workshops ***

*** Pest Control Dinner ***

Voor meer informatie kan u contact opnemen met Rinus van Zanten op het
nummer **+31(0)6 542 649 13** of via Rinus@pestcontrolnews.com

Kennisnetwerk biociden:

Je hebt meer in huis dan je denkt

Marieke Polder (RIVM)

Biociden zijn nodig om plaagdieren te bestrijden, om te desinfecteren en om te conserveren. Het goed toepassen van deze middelen is een vak apart. Vraag en aanbod van diensten en middelen sluiten niet altijd goed op elkaar aan. Het Kennisnetwerk Biociden draagt bij aan het inzetten van het juiste middel op de juiste manier.

Juist gebruik van biociden is niet vanzelfsprekend. Want een boer weet bijvoorbeeld niet altijd welke middelen te koop zijn om zijn stal te desinfecteren en hoe hij het gekozen middel het meest effectief gebruikt. De Europese regelgeving stelt hoge eisen aan werkzaamheid en veiligheid van middelen. Producenten en handelaren bieden een breed pakket aan van toegelaten middelen. Maar waar zijn afnemers naar op zoek? Naar een integrale oplossing voor hun probleem (overlast, schade, infecties) voordat het zich aandient, of alleen naar curatieve maatregelen?

Puzzel

De kennis over biociden is verspreid. Coördinator Mark Montforts van het Kennisnetwerk Biociden: "Professionals uit het biocidenwerkveld hebben ieder een deel van de puzzel in handen, samen kunnen zij het plaatje compleet krijgen. Daarom biedt het netwerk een platform voor kennisuitwisseling tussen producenten, handelaren, professionele gebruikers, overheidsinstellingen en consumentenorganisaties. Door onderlinge contacten te bevorderen, worden problemen, knelpunten en ideeën bespreekbaar."

Kennis delen en samenwerken

Het is nodig dat verschillende partijen goed samenwerken om dierplagen te bestrijden. Ronald Jelsma (Dierplaagbeheersing GGD Amsterdam): "De beheersing van bedwantsen en vectoren in stedelijk gebied vraagt om een brede kijk. Niet het bestrijden, maar het voorkómen van een dierplaag moet centraal staan. Dit kan alleen als bewoners, eigenaren, beheerders en uitvoerders goed met elkaar samenwerken. Hiermee wordt bestrijding uiteindelijk duurzamer en worden biociden zo min mogelijk én verstandig ingezet." Fedor Gassner (Onderzoeker infectieziekten RIVM): "Als we de ecologie van plaagdieren en hun zoönosen (denk aan teken, ratten en tijgermuggen) in een stedelijke omgeving goed begrijpen, kunnen we er met het oog op de toekomst beter rekening mee houden in het ontwerp en gebruik van groene steden. Ook bij een dergelijke brede aanpak volgens Integrated Pest Management is het nodig dat we op biociden terug kunnen vallen."

Symposium

Het kennisnetwerk brengt biocidenprofessionals op verschillende manieren bijeen. Zo organiseert het netwerk iedere twee jaar een symposium. Het symposium op 9 september 2014 zal aandacht besteden aan innovatie in de keten. Mark Montforts: "De plaagdierbranche is goed georganiseerd en goed opgeleid. Ook voor hen kan het netwerk voordelen bieden. Zo is er altijd ruimte om apart aandacht te besteden aan issues binnen een branche. Het biedt ook de kans om met experts van andere vakgebieden van gedachten te wisselen."

Virtueel netwerk

Het kennisnetwerk brengt ook biocidenprofessionals bij elkaar via internet. Er is een website www.kennisnetwerkbiociden.nl en daarnaast bestaat de LinkedIn-groep Kennisnetwerk Biociden. In deze besloten webomgeving kunnen mensen die beroepsmatig met biociden te maken hebben kennis delen, contacten opdoen en hun netwerk verstevigen.

Werkgroepen

Voortdurend organiseert het netwerk werkgroepen rond specifieke problemen binnen het biocidenwerkveld. Zo maakt de werkgroep Veehouderij de weg vrij voor een beter gebruik van biociden binnen de agrarische sector. De werkgroep zorgt ervoor dat het juist gebruik van biociden een plek krijgt binnen het lesmateriaal dat de agrarische opleidingen kunnen gebruiken.

Werkgroepen beperken zich tot het delen van kennis. Dat klinkt niet spannend, maar daarmee wordt een fundering gelegd waar later solide beleid op gebouwd kan worden. De Werkgroep Vectoren heeft in 2009 een workshop over invasieve muggen georganiseerd met 35 experts uit 18 organisaties op het gebied van (dier)gezondheid, plaagdierbestrijding, milieu en beleid. De werkgroep maakte duidelijk dat er teveel onzekerheid bestond over verantwoordelijkheden en over de aanwezigheid van de infrastructuur om de bestrijding daadwerkelijk uit te voeren. Daarmee heeft de werkgroep een proces in gang gezet. Inmiddels is het Centrum Monitoring Vectoren al jaren actief en heeft het ministerie van VWS een regierol voor het beheersen van muggenoverdraagbare infectieziekten neergelegd bij het RIVM.

Innovatie

Een werkbaar en breed gedragen nationaal beleid gericht op het stimuleren van duurzame innovatie is de missie van de Stuurgroep Innovatie van het kennisnetwerk. Ruim 40 ondernemers hebben hun krachten gebundeld in een workshop rond drie thema's: omgaan met de regelgeving, samenwerken, en innoveren vanuit de vraag in de markt (en niet vanuit het product). Anton Rietveld (secretaris Stuurgroep Innovatie): "Ik vind het veelzeggend dat een aantal innoverende bedrijven waarmee wij hebben gesproken, niet bekend was met andere innoverende partijen in de sector. De workshop heeft ideeën opgeleverd, die de bedrijven en het kennisnetwerk verder uitwerken."

Verbinden en kennis delen

Het kennisnetwerk is informeel van opzet. Iedereen die ideeën heeft om professionals binnen het biocidenwerkveld samen te brengen, kan zich bij het kennisnetwerk aansluiten en het netwerk mede een gezicht geven. Er zijn maar twee voorwaarden om mee te doen: je hebt vanuit je werk te maken met biociden, en halen en brengen van kennis gaan hand in hand. Je kunt vragen en wensen direct bespreken met de coördinator van het netwerk. Ook kun je ideeën delen en vragen stellen via de groep op LinkedIn.

Contact

Lees meer via de website: www.kennisnetwerkbiociden.nl, of neem contact op via info@kennisnetwerkbiociden.nl of Kennisnetwerk Biociden op LinkedIn. Volg ons op Twitter: @biociden

Rentokil

De Experts in Pest Control

Er zijn wel 217 verschillende soorten ongedierte en alleen wij kunnen ze allemaal aan.

Heeft u last van muizen, ratten, kakkerlakken, houtworm, vlooien, zilvervisjes of ander ongedierte? Bel dan direct gratis met Rentokil Pest Control op **0800-7368654**.

Onze vakbekwame medewerkers kunnen snel, effectief, discreet en met milieuvriendelijke oplossingen dit ongemak voor u bestrijden.

www.rentokil.nl

Rentokil neemt Protekta over

Nieuwegein, 15 mei 2014 – Rentokil Pest Control verwelkomt Protekta. Protekta is een toonaangevend bedrijf in de ongediertepreventie, ongediertebestrijding en vogelwering. Vanuit de vestiging in Gemert heeft Protekta zowel in de zuidelijke provincies, alsmede nationaal een sterke positie opgebouwd.

Protekta heeft een groot aantal klanten op het gebied van ongediertebestrijding en is toonaangevend in de agrarische sector. Hiermee zorgt Rentokil voor een versterking én verbreding van haar activiteiten. De nieuwe combinatie gaat volgens Jacob Catsburg, Directeur Rentokil een mooie toekomst tegemoet: "Onze bedrijven zijn sterk verwant aan elkaar. Niet alleen in activiteiten maar ook in visie. Zowel bij Rentokil Pest Control als bij Protekta werken we met uiterste zorg en discretie voor onze klanten. Vakkundige adviezen, optimaal resultaat en werkelijk oog voor de behoeften van onze klanten is hetgeen waar wij voor staan. We doen dat met een minimale belasting voor het milieu en maximale aandacht voor dierenwelzijn".

Met het samengaan worden ervaring, service en expertise aan elkaar gekoppeld van twee bedrijven die – hoewel verschillend in grootte – sterk op elkaar lijken wat betreft hun drang tot innovatie, vooruitstrevendheid en service. Sjaak Bisseling, Directeur/Eigenaar Protekta: "We zijn een beetje elkaars verlengstuk. Beide bedrijven hebben altijd sterk de focus op kwaliteit gelegd. We werken met de nieuwste producten, volgens de laatste standaarden en staan 24/7 met innovatieve producten en oplossingen klaar voor onze klanten. We zijn oprecht bij hen én bij ons vak betrokken. Onze klanten kunnen dus blijven rekenen op onze vertrouwde service. Door het samengaan van Rentokil en Protekta kunnen we ons hiermee nog meer onderscheiden van onze concurrenten."

De naam Rentokil wordt geleidelijk doorgevoerd in alle communicatiemiddelen. Gaandeweg het jaar zal alle dienstverlening samengebracht worden onder de naam Rentokil.

Rentokil Pest Control, opgericht in 1927, staat algemeen bekend als de nummer één in de preventie, inspectie en bestrijding van ongedierte in en rond (bedrijfs)gebouwen en bij particulieren thuis. Daarnaast verzorgt Rentokil Pest Control het uitvoeren van inspecties en de rapportage over hygiëne, stapeling, huishouding en bouwkundige omstandigheden. Uitgangspunten zijn afnemerseisen, wettelijke eisen, HACCP-systemen en hygiënecodes. Rentokil is ISO 22.000, ISO 9001:2008, VCA** gecertificeerd en certificaathouder van het Keurmerk Plaagdiermanagement, KPMB. Het bedrijf maakt deel uit van Rentokil Initial - één van 's werelds grootste bedrijfsdienstverleners – en heeft in Nederland vijf regiokantoren en circa 300 medewerkers.

Protekta, opgericht in 1960, levert professionele diensten en producten op het gebied van duurzame, plaagdierpreventie, ongediertebestrijding en vogelwering. Protekta is vertegenwoordigd in alle sectoren van het bedrijfsleven en heeft een toonaangevende positie in de preventie en bestrijding van plaagdieren in de Agro-sector en vogelwering. Protekta vertaalt kwaliteit en kennis in duurzame klantwaarde en is dan ook ISO-9001:2008 gecertificeerd en houder van keurmerken als het IKB (integrale ketenbeheersing in de pluimvee-sector) en het KPMB. Het bedrijf is gevestigd in Gemert en de twee betrokken werkmaatschappijen tellen 35 medewerkers.

**PLAAGDIER-
bestrijding**

**ZWAM-
sanering**

**HOUT-
conservering**

**Vochtige Kruipruimte?
Oplossing: Het milieuvriendelijke
LAMON
Korrelstelsysteem!**

Handelsweg 21-23, 9482 WG Tynaarlo | Telefoon (0592) 292-180 | Fax (0592) 292-185
Internet: www.lamon.nl | Email: info@lamon.nl

LAMON **LAMEIJER EXON** **NVPB**

Sterke opmars van dengue in São Paulo

De gevreesde virusinfectieziekte dengue is aan een sterke opmars bezig in de Braziliaanse stad São Paulo, een van de speelsteden van het Nederlands elftal bij het WK voetbal.

Het aantal gevallen dat dit jaar tot 7 mei in São Paulo werd geteld, is meer dan verdubbeld ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar, aldus lokale media. Oranje speelt er op 23 juni tegen Chili. De door muggen verspreide ziekte wordt onder meer gekenmerkt door hoge koorts, ernstige gewrichtspijnen en soms door inwendige bloedingen.

Het aantal geregistreerde gevallen staat nu op ruim 4.500 en het seizoen is nog niet afgelopen. Dit jaar zijn al zeker vier mensen in de stad bezweken aan de ziekte. Vorig jaar stond de teller op 7 mei op 1.794 en telden de Braziliaanse autoriteiten in São Paulo over het hele jaar 2.617 gevallen. Het jaar 2012 was een goed jaar wat betreft knokkelkoorts met slechts 1.150 gevallen in São Paulo. In 2010 stond de teller begin mei op ruim 3000 en werden uiteindelijk bijna 5.900 gevallen geconstateerd.

In de stad waar Nederland voor de openingswedstrijd aantreedt tegen Spanje werd tot eind maart juist een sterke daling van het aantal besmettingsgevallen gemeld, 93 procent minder dan vorig jaar. Wel werd in Salvador eind maart de eerste dode gemeld, een 24-jarige studente.

Een vaccin of behandeling tegen dengue is er nog niet. Mensen krijgen daarom het advies bedekkende kleding te dragen, zich goed met muggenwerende middelen in te smeren en plaatsen met stilstaand water te vermijden. Dengue-muggen broeden daar en steken vooral overdag.

www.nu.nl mei 2014

Het CPMV bestaat alweer 10 jaar

In 1999 is Stichting EVM begonnen met het afnemen van examens voor de professionele plaagdierbestrijdingsopleidingen. Toen was EVM het enige instituut dat zich bezighield met het afnemen van examens voor iedereen die professioneel dierplagen bestreed. Het centrale doel van de stichting was het goed en verantwoord omgaan met chemische middelen (biociden) om plaagdieren te bestrijden. Tevens was deze stichting opgericht om geslaagden te registreren, vakbekwaamheidsbewijzen uit te geven en gevolgd nascholingen vast te leggen.

In 2003 eindigde Stichting EVM door faillissement. Tegelijkertijd met Stichting EVM ging ook de Stichting KAD failliet. Beide stichtingen waren verbonden met de Stichting Vakopleiding Ongediertebestrijding (SVO) en de Besloten Vennootschap Nederlandse Dierplaagautoriteit (NDA). Na deze faillissementen ontstond dus een vacuüm met betrekking tot de examens op het gebied van plaagdierbestrijding in Nederland.

Onder leiding van de brancheverenigingen NVRD en NVO is vervolgens het CPMV als exameninstituut voor de plaagdierbestrijdingsbranche opgericht, om continuïteit in de opleidingen te waarborgen. Gelijktijdig zijn door medewerkers van het KAD, de failliete boedels van het KAD en EVM gekocht en hebben ze vervolgens een doorstart gemaakt. Het toenmalige Ministerie van VROM heeft beide exameninstellingen (CPMV en EVM) erkend en sindsdien functioneren de twee exameninstellingen los van elkaar.

Het CPMV gaat vol vertrouwen de komende jaren tegemoet maar zal tevens continu streven naar het tot stand brengen van één exameninstituut.

Van links naar rechts: Rinus van Zanten (Bestuur), Peter Timmermans (voorzitter Raad van Advies), Gerhard Geurtse (lid Raad van Advies), Jenno Brookman, (lid Raad van Advies), Volker Hütter, (lid Raad van Advies), en Dio Naaktgeboren, (Bestuur). Het 3e Bestuurslid, Ronald Ravesteijn was verhinderd.

het kloppend hart van het CPMV: Petra Derks en Jolanda Rustenhoven, belast met de dagelijkse voortgang van het CPMV.

Musca 10 jaar jong.. en met visie!

De plaagdierbeheersingsbranche is volop in beweging. De veranderingen die de branche de komende jaren ondergaat, komen vooral van buiten: politieke, maatschappelijke en economische ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen zijn slechts zeer beperkt te beïnvloeden, waardoor de branche hooguit hierop kan reageren en kanaliseren. Het is echter onvermijdelijk dat de ontwikkelingen zullen doorgaan. De plaagdierbranche zal meer dan ooit zich moeten aanpassen en inspelen op deze veranderingen.

Ontwikkelingen

Laten we eens een aantal zaken onder de loep nemen die op ons afkomen. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) is geen modieus woord. Onze branche zal deze term daadwerkelijk moeten vertalen naar de praktijk van alle dag. Dit betekent onder meer transparante bedrijfsvoering, een duidelijk beleid richting preventie in plaats van chemisch bestrijden, diervriendelijk handelen en aandacht voor het milieu. Het consequent doorvoeren hiervan vraagt soms om lastige keuzes en een andere manier van werken. Er is echter geen keus: steeds meer eisen liggen vast in wetgeving en zijn vermeld op etiketten. Dat zijn minimumeisen. Een professionele branche kenmerkt zich echter om verder te gaan dan de wetgever eist. Dat straalt niet alleen vertrouwen uit, maar daarmee verwerft de branche als geheel een zekere status waarmee andere partijen (stakeholders) graag overleggen.

Het blijft niet alleen bij MVO. Certificering wegens het gebruik van biociden is de volgende stap. Steeds meer zul je je vakmanschap moeten bewijzen. Risicobeoordelingen, uitgekiende monitoringsystemen, innovatieve preventieve technieken en het breed beheersen en toepassen van de principes van Integrated Pest Management (IPM) zullen in de nabije toekomst de gewoenste zaak van de (plaagdier)wereld zijn. Deze certificering is feitelijk een vorm van erkenning. Je vakmanschap op alle fronten wordt onafhankelijk getoetst. Als beloning ontvang je hiervoor een erkenning in de vorm van bijvoorbeeld een keurmerk.

Europese Biocidewetgeving, wederzijdse erkenningen en grensoverschrijdend werken zijn onderwerpen die vanuit de EU ons dagelijks werk steeds meer beïnvloeden. Het vrije verkeer van goederen, diensten, kapitaal en mensen vervaagt de grenzen steeds meer. Het enkel en alleen binnenlands regelen, buiten de rest van Europa, is ook binnen ons vakgebied steeds moeilijker. We moeten ons hierop voorbereiden. Dat begint met kennis: "als je het niet begrijpt, zul je ook niet weten hoe je hierop moet reageren".

Hierboven zijn slechts enige ontwikkelingen geschetst. Daar blijft het echter niet bij. Invasieve exoten, klimaatveranderingen, continue veranderingen met betrekking tot voedselveiligheid, openbare aanbestedingen en een mondiger klant (publiek) vragen om een andere visie, een andere aanpak.

**WAAROP ZIT JE
TE WACHTEN
DE TOEKOMST
KOMT ER WEL AAN
JE KUNT ER
ZELFS NOG
VAN ALLES
VAN MAKEN**

Loesje

POSTBUS 1040
3811 BA AMSTERDAM
020 610 0000

De toekomst is NU!

De werkzaamheden van de plaagdierbeheerser bestaan uit *beheersen*: kennis leveren waarmee risico's geborgd worden, en *bestrijdingen*: het uitvoeren van bestrijdingsacties bij incidenten en calamiteiten.

Het item wat steeds terugkeert is kennis....., kennis binnen en buiten de branche.

Meer kennis door opleiding, maar ook deelnemen aan workshops en bijeenkomsten waar we kunnen discussiëren over problemen en waar we collectief en individueel

oplossingen zoeken om tot nieuwe inzichten te komen. Vervolgens delen we deze kennis weer met de gehele branche zodat we blijven innoveren en de juiste stappen voorwaarts blijven zetten.

Musca heeft de Pest Control Professional ontwikkeld als vervolgopleiding op de vakbekwaamheid. De eerste modules zijn uitgerold, de reacties zijn erg goed, bijvoorbeeld een reactie op de module "de professionele dienstverlener": "ik heb mijn baas vertelt dat iedereen hier heen moet, hier hebben we echt wat aan".

En kennis bij opdrachtgevers aan onze branche: als zij op het juiste kennisniveau gebracht zijn wordt het uitvoeren van beheersplannen echt mogelijk. Op dit moment wordt er regelmatig instructie aan derden gegeven, ook hier is men erg enthousiast getuige de reactie van een levensmiddelenfabrikant: "De training is naar wens verlopen, ik moet zeggen dat ik veel geleerd heb ondanks ik al jaren de ongediertebestrijding begeleid"

Ook brancheorganisaties, kwaliteitssystemen en opleidingsinstituten spelen een belangrijke rol. Zij moeten aan de wetgever laten zien dat zij DE partners zijn die de verbeteringen willen leiden en realiseren. Dit betekent geen strijd binnen de branche maar eensgezind de overheid en andere belanghebbenden benaderen. De wetgever en wetshandhavers moeten zo meer vertrouwen in de branche krijgen, hetgeen moet leiden tot partnership. De bedrijven binnen de brancheorganisatie moeten dan ook kiezen voor de toekomst: binnen wettelijke kaders, met erkende certificering en samenwerking met opdrachtgevers. Op die manier komen goede overeenkomsten tot stand met een eerlijk prijspeil.

SPA/Musca ondersteunt de branche door vernieuwend om te gaan met de veranderende wereld. Dit doen wij onder andere door:

- Nascholingen op een interessant niveau en op de praktijk gericht
- Informatiebijeenkomsten waarbij de laatste ontwikkelingen gebracht worden
- Opleiding tot Pest Control Professional
- Waar mogelijk toetsen vervangen door het aantoonbaar opdoen van vaardigheden (geen toets na afloop nascholing)
- In-company trainingen en workshops, ook voor uw klanten
- Inspecties, advisering, contractbeoordeling
- Inspecties op het niveau van 'Fieldbiologist' (wordt gevraagd in UK normen)
- Managementondersteuning: begeleiding naar certificering, onderhoud kwaliteitssystemen, aanbestedingen, onafhankelijke inspecties, onafhankelijk oordeel over contractnaleving,

Tevens werken de medewerkers van SPA/Musca altijd mee aan ontwikkelingen in de markt, binnen en buiten de branche.

Jenno Brookman

Musca bestaat 10 jaar!

Musca is 10 jaar geleden opgericht door José van Uffelen. Pest Control News zocht haar op om met haar terug te blikken maar vooral ook om vooruit te kijken. Op de vraag waarom Musca in 2004 het levenslicht zag is Van Uffelen heel stellig: “In de markt was één organisatie actief om opleidingen en nascholingen te verzorgen voor de markt van wat toen nog heette ongediertebestrijding. Deze organisatie sloot niet goed aan op de ontwikkelingen in de markt en het ontbrak aan de juiste visie. Uiteindelijk resulteerde dit in faillissementen waar de branche tot op heden last van heeft.”

Van het begin af aan wilde Musca het kennelijk anders doen. Is dat gelukt? Van Uffelen daarover: “Met een aantal enthousiaste mensen hebben wij als eerste IPM in onze opleidingen en nascholingen gebracht. In die tijd dacht men alleen maar aan chemisch bestrijden en veel minder aan beheersen. Inmiddels is IPM gemeengoed geworden en zien we een daling in het verbruik van biociden. Ik denk dat Musca daar een flinke bijdrage in heeft geleverd.”

IPM mag dan een flinke stap voorwaarts zijn, maar de branche blijft verdeeld. Daar heeft Musca ook niets aan kunnen doen. Van Uffelen geeft aan dat de verdeelde branche niet één enkele oorzaak heeft, maar meerdere. Dat maakt het ook lastig om op te lossen.

Belangen lopen door elkaar heen en er is onvoldoende vertrouwen om één sterke branche te vormen met één exameninstituut, één branchevereniging, één keurmerk, één adviescentrum en één opleidingsinstituut. Voor de totale markt zou het beter zijn als er eenheid gevormd kan worden, maar op korte termijn is dat kennelijk niet haalbaar.

Vragen we naar de visie van Musca en de ontwikkelingen in de komende jaren, dan schuift Jenno Brookman aan om hierop antwoord te geven. Brookman zegt: “Net als in 2004 waar we aan de vooravond van IPM stonden, staan we nu opnieuw voor uitdagingen en dus veranderingen. Het gebruik van rodenticiden wordt aan banden gelegd en voor insecticiden zie ik eenzelfde tendens. Risicomanagement, beheersingsplannen en gerichte adviezen zullen de belangrijkste taken worden van de Pest Control Professional. Dit alles moet aantoonbaar zijn via branchegerichte certificaten en audits. Gemeenten trekken zich terug en professionele bedrijven zullen de markt naar zich toe trekken. Musca zal samen met haar partners deze ontwikkelende markt ondersteunen door gerichte opleidingen, trainingen en adviezen. Musca is er in ieder geval klaar voor.”

ICUP 2014

Van 20 tot 23 juli 2014 wordt in Zurich de International Conference on Urban Pests (IUCP) gehouden.

Deze conferentie wordt om de drie jaar gehouden en er worden presentaties gehouden over allerlei aspecten op het plaagdiergebied. Deze conferentie wordt bezocht door plaagdierbestrijders en wetenschappers. Er worden onder andere lezingen gehouden over bedwantsen, mieren, vliegen, steekmuggen en invasieve exoten.

De Amerikaanse bedwantsenspecialist, Dr. Michael Potter, zal spreken over de laatste stand van zaken in de bedwantsbestrijding in Noord-Amerika. Adam Juson zal spreken over het voorkomen van bedwantsen in vliegtuigen. Prof. Murray Anderson van de Killgerm Group zal een presentatie geven over de verspreiding van bacteriën door vliegen in Engelse ziekenhuizen.

Dave Hammond zal een voordracht geven over hittebehandeling om insecten te bestrijden. Daarnaast zullen er nog verschillende andere presentaties worden gehouden.

Naast de presentaties wordt er ook een aantal workshops gegeven en er zal een postersessie worden gehouden. Alle deelnemers zullen de proceedings ontvangen. Het is een unieke kans om te netwerken!

U kunt zich registreren via de website www.icup2014.ch

www.icup2014.ch
Zürich is waiting

Geef ongedierte geen ruimte in de voedingsindustrie.

Voedselveiligheid en kwaliteit blijven een prioriteit in de voedingsindustrie daar zij blijft investeren in metaaldetecteerbare producten om productcontaminatie te voorkomen. Metaaldetecteerbare producten bieden een belangrijk onderscheid en een concurrentievoordeel om een voorsprong te behouden in de service binnen deze industrie.

AF Gamma - Metaaldetecteerbaar

 Metaal Detecteerbare
AF Advance Mouse Box

 Metaal Detecteerbare
AF Snappa

 Metaal Detecteerbare
AF Insect Monitor

De populaire AF voerkisten zijn nu beschikbaar in metaaldetecteerbare versie. Als enig metaaldetecteerbaar assortiment in de Benelux is het bijzonder bruikbaar in de voedingsindustrie, waar productverontreiniging door vreemde voorwerpen moet worden opgespoord.

Metaal Detecteerbare Pen

Deze inschuifbare pen, gemaakt van een uniek detecteerbaar polymeer (wat zichtbaar is door röntgen), is geschikt voor gebruik in alle ruimten waar met voedsel of verpakkingen wordt gewerkt.

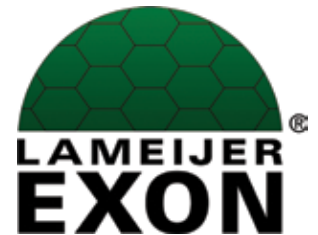

Sakarot Rodent Barrier

Voor het afdichten van openingen om knaagdieren en insecten te weren in kritische ruimten. Deze weringspasta is voorzien van roeststijstalen vezels tbv metaaldetectie.

LAMON OP NAAR DE 70 JAAR!

In 1947 werd door de vader van huidige eigenaar van Lamon Bedrijfshygiëne BV, de heer Henk Lameijer, Onve BV (Ongedierte Verdelging) opgericht. Het accent lag toen vooral op de plaagdierbestrijding binnen de agrarische sector. In 1977 ging het bedrijf verder onder de naam Lamon BV (Lameijer Ongediertebestrijding) en ging later over in Lamon Bedrijfshygiëne BV.

In 1995 werd een familiebedrijf overgenomen in Putten. Dit bedrijf werkt nog steeds onder de naam Lameijer Exon. De twee bedrijven hebben tezamen een landelijke dekking. Na verhuizing vanuit Roden is het bedrijf sinds 2004 gevestigd in Tynaarlo, aldus Rias Eldering (bedrijfsleider) en Anne van der Horst (accountmanager).

Lamon behoort tot de grootste plaagdierbestrijdingsbedrijven in Nederland. Momenteel bestaat het aantal medewerkers uit ca. 50 en elk jaar neemt het aantal werknemers toe.

Het bedrijf houdt zich bezig met de meest moderne ontwikkelingen binnen Nederland. Eén daarvan is het Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO). Het betekent veel aandacht aan veilig en duurzaam ondernemen. Lamon onderschrijft dan ook de kreet: een beter milieu begint bij jezelf. Een aantal voorbeelden van duurzaam ondernemen zijn: het Lamon Korrelstelsel®, gebruik van non-toxic lokaas, IPM, gescheiden inzameling afvalstromen, gebruik van goedgekeurd hout, verminderen van de papierstroom door digitalisering, papier van gekweekte bossen, efficiënte planning, opgeleid personeel en werknemers door werkgever, verzekerd zijn tegen WGA-risico.

Lamon behoort tot de 3% financieel meest gezonde bedrijven in Nederlands volgens Graydon. Hiervoor is ook het Graydon -certificaat afgegeven. Ook bezit het bedrijf het Veiligheid Certificaat Aannemers (VCA*). Het is ISO 9001 gecertificeerd, lid van de NVPB en van CEPA.

Kwaliteit, service, kennis, communicatievaardigheden staan hoog in het vaandel. De uitvoerenden hebben dan ook MBO of een gelijkwaardige opleiding gevolgd. De meesten werken reeds vele jaren bij Lamon.

Maar het betekent wel dat er continu gewerkt moet worden om de verworven positie te behouden en verder uit te breiden. Vertrouwen en deskundigheid blijkt uit het feit dat Lamon eind 2013 een meerjarig convenant heeft aangegaan met een internationaal grote en bekende levensmiddelenproducent, om in haar locaties de volledige plaagdierbestrijding op zich te nemen. Het levensmiddelenbedrijf is door Lamon volledig ontzorgd op het gebied van plaagdieren. Zo zijn er onlangs bijvoorbeeld 400 PestWest elektrische vliegenvangers geïnstalleerd. Het betreft verschillende modellen elektrische vliegenvangers uit de PestWest range. Volgens Van der Horst worden de PestWest toestellen gekenmerkt door een goed insectenvangststelsel, gebruiksvriendelijkheid, goede service van de fabrikant, robuust maar wel mooi gevormde apparaten, en bevatten ze goede geplastificeerde lijmplaten die tegen vocht kunnen.

De gevangen insecten op de lijmplaten worden geanalyseerd. Aan de hand daarvan kan worden uitgemaakt met welk hygiëneprobleem men te maken heeft: Nachtvinders geven bijvoorbeeld aan dat de toegangsdeuren 's nachts regelmatig open staan, fruitvliegen betekent dat er een hygiëneprobleem is en steekvliegen dat er stilstaand water in de buurt is.

Lamon voert het grootste gedeelte van zijn werkzaamheden uit in Nederland, maar daarnaast ook in Duitsland. Kwaliteit, snelheid, marktconforme prijsstelling en deskundigheid zijn kenmerken die hoog in het vaandel staan bij Lamon en ervoor zorgen dat het een goede reputatie heeft op het plaagdierbestrijdingsgebied.

Lamon heeft ook een eigen kwaliteitsdienst, die kwaliteitsinspecties uitvoert en zorgt voor rapportage en, wat nog belangrijker is, die de bespreking met klant voert over welke acties moeten worden ondernomen.

De heer Eldering geeft aan dat automatisering, elektronische informatie en inzicht waar plaagdieren voorkomen steeds belangrijker worden. Lamon is dan ook één van de voorlopers in het toepassen van het barcodescansysteem bij lokdozen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van het automatiseringspakket van PestScan wat aangepast is aan de systemen die Lamon gebruikt (custom made). De digitale, gescande informatie en de daaruit resulterende rapporten staan on line, zodat de klant ook direct inzicht heeft welke en hoeveel plaagdieren er voorkomen op zijn locatie. Zodoende kan gemakkelijk een trendanalyse worden gemaakt waarop men vervolgens kan inspelen met te ondernemen bestrijdingsacties. Volgens de heer Eldering heeft automatisering de toekomst en het is dan ook niet verwonderlijk dat het bedrijf een eigen automatiserings-deskundige heeft aangesteld.

Het klantenbestand van Lamon bestaat onder andere uit ziekenhuizen, overheden, levensmiddelenbedrijven, farmaceutische bedrijven en woningbouwverenigingen. Deze vragen steeds vaker naar digitale overzichten en verslaggeving van de uitgevoerde werkzaamheden.

Plagdierpreventie en –bestrijding

Van oudsher vormen plagdierpreventie en –bestrijding de basis van het bedrijf. Dat is nog steeds zo. Alle voorkomende werkzaamheden op het plagdiergebied worden uitgevoerd, van ratten- en muizenbestrijding tot kakkerlakken-, vliegen-, bedwantsen- en mottenbestrijding.

Bij de bestrijding wordt in eerste instantie zoveel mogelijk uitgegaan van het nemen van weringsmaatregelen en wanneer het niet anders kan worden er gerichte bestrijdingen uitgevoerd. Daarbij wordt er zorgvuldig op gelet dat de milieubelasting zo laag mogelijk is.

Volgens de heer Eldering is het niet beslist noodzakelijk dat ratten buiten worden bestreden met tweede-generatie anticoagulantia. Maar dan moet wél IPM zo goed mogelijk worden uitgevoerd en daaraan zijn een aantal voorwaarden verbonden:

- De plagdierbestrijder moet goed opgeleid zijn en moet voldoende ervaring hebben om alle aspecten van IPM, dus ook wering te beheersen en tot in detail te kunnen uitvoeren.
- De klanten moeten opgevoed worden, zodat IPM ook wekelijk kan worden toegepast en men niet voor de snelle oplossing van het probleem gaat door alleen maar anticoagulantia te gebruiken. De klant moet actief meewerken aan preventie. Dat kan gebeuren, naast wettelijke “dwang”, door voorlichting en bewustwording dat het ook anders kan.
- Met klemmen in lokdozen en de te verwachten nieuwere technieken, waarbij geen gebruik meer wordt gemaakt van biociden, om ratten te vangen moet het mogelijk zijn om de rattenpopulatie rondom gebouwen terug te dringen.
- De overgang moet geleidelijk gaan. Wanneer er nu direct een verbod wordt opgesteld ten aanzien van het buitengebruik van anticoagulantia kunnen er grote problemen ontstaan. Zowel de plagdierbestrijders als de klanten moeten kunnen inspelen op en wennen aan de nieuw ontstane situatie.

Vogelwering

Alle vormen van vogelwering kunnen worden uitgevoerd door Lamon. Deze kunnen bestaan uit het plaatsen van vogelpennen, elektrische draden en netten.

Houtwormbestrijding, vochtproblemen en kelderafdichting

Niet alleen oude kelders maar ook nieuwe kelders vertonen regelmatig vochtproblemen. Hoge grondwaterstand en dus continue waterbelasting onder druk, veranderingen van grondstructuur, bouwputten, heilactiviteiten en andere grondtrillingen zijn vaak de oorzaak van optredende kelderlekkages. Door de lekkende en poreuze kelderwanden worden zouten zichtbaar als witte pluizen op structuur- en pleisterlagen. Ook bestaat de kans dat de pleisterlagen los laten. Om deze problemen op te lossen is het beste een vochtwerende laag aan te leggen aan de buitenkant van de muur. Maar in de praktijk is dat bijna nooit mogelijk en daarom moet de binnenkant afgedicht en gestuukt worden met diverse systemen waardoor er geen vocht meer door de muur kan treden.

Vocht in kruipruimtes van woningen kan leiden tot condensatie en tot schimmelvorming. Daarnaast zijn vochtige houten vloeren extra gevoelig voor de aantasting van zwam. Na inspectie en bestudering van de oorzaak dient het probleem te worden aangepakt. Ter bestrijding van het vochtprobleem kan dan als isolerende bodemafluiters het Lamon korrelstelsel worden aangebracht. Hierdoor daalt de relatieve luchtvochtigheid van 80 % naar 20 %.

Het Lamon korrelstelsel bestaat uit kleikorrels. Deze geëxpandeerde kleikorrels zijn milieuvriendelijk, hebben een hoge isolatiewaarde, zijn duurzaam, poreus, licht van gewicht, verrotten niet en zijn onbrandbaar. Door een laag aangebrachte Lamonkorrels neemt de verdamping van vocht uit de grondslag van de kruipruimtes af, waardoor de relatieve vochtigheid in de kruipruimte afneemt. Door de lage vochtigheid worden houten delen van de begane grondvloer niet meer aangetast door schimmels en zwammen.

Momenteel worden ook PE chips-achtige producten gebruikt. Ook deze worden onder druk onder de vloer gespoten. Daardoor wordt de vochtverdamping uit de grondslag afgesloten en wordt de relatieve vochtigheid in de kruipruimtes verlaagd.

Het verlagen van het vochtproblemen in de kruipruimtes is vaak het laatste maar zeer belangrijke deel bij de zwambestrijding in woningen. Lamon onderzoekt in opdracht van woningbouwverenigingen en professionele woningbeheerders grote woningcomplexen op het voorkomen van houtaantastende schimmels en -zwammen door geheel Nederland. Daarbij wordt een totaalpakket geleverd van inspectie tot herstel en oplossing van het vochtprobleem.

Wanneer schimmels en/of zwammen wel of niet zijn aangetoond wordt er in overleg met de huiseigenaar een behandelpun opgesteld. Dat kan uit een preventieve behandeling bestaan zoals bespuiting met toegelaten chemische middelen van de houten vloer en uit het verminderen van het vochtprobleem in de kruipruimte.

Het curatieve plan bestaat meestal uit het verwijderen en vervangen van aangetaste vloerdelen. Wanneer het een huiszwam betreft, wordt nog een meter houtdelen na de laatste aantasting verwijderd om te voorkomen dat de zwamaantasting in de toekomst toch nog kan optreden. Vervolgens vindt er een behandeling plaats van alle voorkomende houtdelen met een fungicide. Lamon geeft op deze behandeling een garantie van 5 jaar. Met het weghalen van aangetaste delen, het wegnemen van het vochtprobleem en diverse bestrijdingswerkzaamheden met o.a. een fungicide is de zwam bestreden en zal hij zeker niet binnen 5 jaar terugkomen. De termijn van 5 jaar is ruim voldoende om te constateren of de zwamaantastingen terug komen en de oorzaken zijn opgelost. Hierna zal bij een gelijkblijvend vochtclimate de aantasting niet terug komen. Langere garantietermijnen zijn dus niet nodig en geven de consument een onjuist beeld over de kwaliteit van de bestrijding.

De Lamon-werkwijze is conform de internationale toepassing bij zwambestrijding en is conform de eisen van de overheid en erkende instellingen zoals de NVPB, TNO, de Nederlandse overheid en de Europese richtlijnen.

Zeevogel-herstelprogramma

Isles of Scilly

De Isles of Scilly liggen een 50 km ten zuidwesten van de uiterste punt van Cornwall. Deze groep eilanden bestaat uit 5 bewoonde eilanden en 140 onbewoonde eilanden. Op de eilanden St. Agnes (105 hectare) en Gugh (37 hectare) heeft Bell Laboratories samengewerkt met het Seabird Recovery Project om de eilanden rattenvrij te maken. Er wordt verwacht dat de achteruit gegane zeevogelpopulatie (24 % sinds 1983!) zich dan spoedig weer zal herstellen.

“Succes hangt af van de volledige medewerking van de lokale bevolking” aldus Elizabeth Bell, senior-ecologe die het rattenverwijderingsprogramma opzette. Op St. Agnes wonen 75 personen en op Gugh slechts 2 in 40 huizen. Daarnaast zijn er nog zo’n 150 gebouwen verspreid over de eilanden waaronder een restaurant, 2 cafés, een school, een postkantoor, een winkel, diverse schuren, 6 boerderijen en enkele vakantiewoningen. Bell sprak uitgebreid met de inwoners van de beide eilanden over de uitvoering en de veiligheid voor het milieu en voor de personen zelf wanneer met de bestrijding zou worden begonnen. Op de lokale school hielden ze een “rattenbewustzijnsdag” en daarbij spraken de kinderen over lokstations, lokstoffen, preventieve maatregelen, effecten van het gebruik van anti-coagulantia, wat te doen met dode ratten en alle andere relevante zaken. Boeren moesten hun producten op pellets plaatsen of in voorraadkisten doen. Regelmatig werd een café gebruikt om de lokale bevolking op de hoogte te houden van de voortgang van het project.

De Isles of Scilly zijn ook bekend in Nederland vanwege een 335 jaar lang durende oorlog! Nooit van gehoord! Hoe zit dat?

In 1651 hadden de Engelsen een groot aantal Nederlandse haringschepen gekaapt. Op 30 maart 1651 kwam admiraal Tromp met zijn schepen aan op de Scilly Islands om een vergoeding te eisen. Nederland was toen bondgenoot van Engeland maar omdat hij geen bevredigend antwoord kreeg verklaarde hij specifiek de oorlog aan de Scilly-eilanden en niet aan Engeland. Roy Duncan, historicus en voorzitter van de gemeenteraad van de Isles of Scilly schreef in 1985 naar de Nederlandse ambassade in Londen om af te rekenen met de mythe dat de eilanden nog steeds in oorlog waren. De ambassade onderzocht het en concludeerde dat de mythe op waarheid berustte. Duncan nodigde de Nederlandse ambassadeur jonkheer Huydecoper uit om de eilanden te bezoeken en een vredesverdrag te sluiten. De vrede werd gesloten op 17 april 1986, na een oorlog van 335 jaar, de langsturende ooit, waarin geen schot gelost werd!

De lokale bevolking was een belangrijke informatiebron om door te geven waar de ratten zaten. De leden van het rattenbestrijdingsteam kregen oranje hoeden zodat ze duidelijk herkenbaar waren voor eenieder.

De bruine ratten zouden op de eilanden terecht gekomen zijn na het stranden van enkele schepen in de achttiende eeuw. Uit onderzoek bleek dat circa 3100 bruine ratten aanwezig waren op St. Agnes en Gugh. Zij vormen een grote bedreiging voor de 14 verschillende zeevogelpopulaties en men was bang dat de ratten zich zouden verspreiden naar een aantal onbewoonde eilandjes en daar schade aan zou richten aan de aanwezige vogelpopulatie.

In begin november 2013 begon men met de 180 dagen durende ratten-vrijmaak-actie. Een achttal vrijwilligers zette in 1000 lokdozen 3000 kg Contrace Blox uit, welke geschonken was door Bell Laboratories. De met een bamboestok gemarkeerde lokdozen werden tijdens de eerste weken van de bestrijdingsactie elke dag gecontroleerd. Tijdens de beginperiode van de bestrijding werden ook vele T-Rex Snap Traps van Bell uitgezet.

In de tweede helft van november ging men over naar het monitoring stadium: Niet-toxische wasblokken werden in de lokdozen geplaatst. In de eerste week van december had men het idee dat reeds alle ratten gedood waren door de Contrace Blox.

Om te voorkomen dat de ratten weer op het eiland zouden komen werden op alle boten die het eiland aandoen lokdozen met gif geplaatst. Pas na 2 jaar wanneer er geen tekenen van ratten meer zijn waargenomen kan met de eilanden rattenvrij verklaren. Pas na 5 jaar zal het ratten-bestrijdingsteam worden opgeheven. Tot zo lang helpt het team om de eilanden te blijven beschermen door educatieve voorlichting en het geven van adviezen over preventieve maatregelen. Volgens Bell is het belangrijk dat het team zich een hecht team voelt en plezier in het werk op de eilanden heeft, hetgeen resulteert in een optimale werkprestatie.

Brady Hudson, Bell Laboratories marketing manager in Engeland en Ierland, heeft nauw samengewerkt met Elizabeth Bell om haar team te voorzien van de juiste lokmiddelen en andere gebruikte producten. “Bell Laboratories is reeds bij vele natuurbeheerprojecten op eilanden in de hele wereld betrokken geweest en we zijn blij dat we deze natuurbeschermingsgroepen kunnen ondersteunen” voegde Hudson er aan toe.

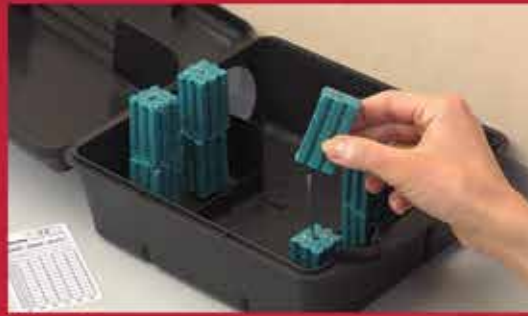

EIS DE ALLERBESTE TOOLS VOOR UW IPM PROGRAMMA

TOMCAT® BLOX

Belangrijk om weten: de toelating op het gebruik van Tomcat Blox met toelatingsnummer 11885 N is recentelijk verlengd tot 1 juli 2014.

Wij verwachten echter een vertraging bij het CTGB betreffende de officiële erkenning van de wederzijdse erkenning, en dat de deadline van 1 juli verlengt wordt tot de wederzijdse erkenning er is.

DETEX® WITH LUMITRACK®

PATENT PENDING

Beschikbaar in Blox of Soft Bait

DE WERELDLEIDER IN TECHNOLOGIE VOOR ONGEDIERTEBEHEERSING

www.belllabs.com | Madison, WI 53704 USA

Verkrijgbaar via uw Bell-distributeur

KillgermRIWA is de officiële distributeur voor Bell Laboratories Inc. in de Benelux.

BUG BUSTERS

Het bedrijf, Bug Busters bvba, van de heer Dave van der Ven bestaat nu 5 jaar.

Een drietal jaren geleden heeft Pest Control News ook reeds bericht over dit Belgische bedrijf uit Ekeren. Dit artikel geeft inzicht in welke richting dit jonge bedrijf zich heeft ontwikkeld.

Een vijftal jaren geleden heeft de heer van der Ven het plaagdiergedeelte van het bedrijf Bug Busters NV overgenomen en verder uitgebreid met zijn eigen specialiteiten. Momenteel werken er verschillende personen in de buitendienst met 3 bestelwagens en één persoon op het kantoor. De heer Van der Ven is vooral bezig met acquisitie.

De plaagdierbestrijding bij Bug Busters bvba bestaat onder andere uit ratten- en muizenbestrijding. Dat vindt vooral plaats in de steden waar veel overlast heerst in oudere gebouwen. De heer Van der Ven haalde een uitspraak aan waar hij zich min of meer wel bij aansluit: "Alle panden van voor 1950 zouden ze moeten afbreken; dan zou het ratten- en muizenprobleem voor een groot gedeelte zijn opgelost". De jongere panden hebben een betere wering tegen knaagdieren. Deze beter geïsoleerde panden hebben dan wel meer last van schimmel en vochtphoping.

Een plaagdierbestrijder in België moet een erkend gebruiker en erkend verkoper zijn en dan mag hij alle plaagdierbestrijdingsmiddelen gebruiken. Ook in België zal de regelgeving veranderen. Men zal dan moet bijhouden hoeveel middelen men koopt en hoeveel product er gebruikt wordt bij elke interventie. Momenteel mogen vele producten verkocht worden aan particulieren. Agrariërs mogen wanneer ze een fytollicentie hebben ook professionele bestrijdingsmiddelen gebruiken.

Intermezzo: Wat houdt een fytollicentie in?

Een fytollicentie is een kenniscertificaat voor het professioneel gebruiken en verkopen van gewasbeschermingsmiddelen en het geven van voorlichting.

Vanaf 18 augustus 2012 is de erkenning voor professionele producten en niet-professionele producten gesplitst. Dit wordt aangegeven op de verpakking op basis van nieuwe erkenningnummers. Niet-professionele producten zullen aan strikte voorwaarden moeten voldoen, om het grote publiek optimaal te beschermen. Vanaf 18 augustus 2014 zal het grote publiek alleen niet-professionele producten kunnen kopen in tuincentra. Vanaf die datum zullen er geen nieuwe producten meer op de markt mogen gebracht worden met de oude erkenningnummers. Vanaf 18 februari 2016 mogen deze producten dan ook niet meer toegepast worden.

In totaal zijn er 5 verschillende types fytollicenties:

- NP: Distributie/Voorlichting producten voor niet-professioneel gebruik
- P1: Assistent professioneel gebruik
- P2: Professioneel gebruik
- P2s: Specifiek professioneel gebruik
- P3: Distributie/Voorlichting producten voor professioneel gebruik

Met een fytollicentie type P1 is het enkel mogelijk om gewasbeschermingsmiddelen toe te passen onder toezicht van een persoon met type P2 of P3. Voor een landbouwer is dit in hoofdzaak type P2. Voor een loonwerker is dit afhankelijk of er al dan niet gewasbeschermingsmiddelen verkocht worden aan derden of niet. De fytollicentie "Specifiek professioneel Gebruik" (P2s) is analoog aan de huidige erkenning "speciaal erkend gebruiker" en zal deze erkenning vervangen. Deze licentie geldt voor producten waarvan in de erkenningsakte is opgenomen dat ze voorbehouden zijn aan de houder van de fytollicentie P2s. Zowel P1, P2 als P3 mogen deze producten niet toepassen.

Vanaf 1 september 2013 tot 31 augustus 2015 wordt in een overgangperiode voorzien mits men aan enkele voorwaarden voldoet. Na 31 augustus 2015 zal er een verplichte opleiding gevolgd moeten worden en tegen 25/11/2015 moet iedereen in het bezit zijn van een fytollicentie om met professionele producten te mogen werken.

Over het buitengebruik van biociden zoals in Nederland is nog geen uitspraak geweest van de Belgische overheid. De heer van der Ven verwacht dat de Belgische overheid in de komende jaren daar ook een besluit over zal nemen.

Hij wijst er wel op dat het van belang is om het aantal ratten bij varkensstallen zo goed mogelijk te beperken. Wanneer er veel ratten zijn en er wordt gebruik gemaakt van anticoagulantia wil het nog wel eens gebeuren dat de varkens dode en dus vergiftigde ratten opeten. De opgenomen anticoagulantia komen dan in de varkens terecht en dan dus ook in de voedselketen.

De specialiteiten van Bug Busters bvba zijn vogelwering, houtbescherming en houtherstel. Duiven vormen een groot probleem en kunnen veelvuldig voorkomen. Vooral in verlaten gebouwen en woningen kunnen duiven in groten getale broeden en dan voor grote overlast zorgen. Van der Ven is dan ook regelmatig bezig om duivenwerende maatregelen in en rondom Antwerpen en andere verstedelijkte gebieden aan te brengen. Hij maakt gebruik van duivenpennen, gels, elektrische weringsdraden en duivenweringsnetten. Het gebeurt ook met enige regelmaat dat hij duivennetten moet vervangen in een loshal van aardappelen omdat een bepaalde hamburgerketen vanwege HACCP-redenen dat voorschrijft.

Naast duivenwering plaatst hij ook personenvangnetten. Wanneer een persoon boven 2 ½ meter werkt, moet er volgens de wet valbescherming zijn aangebracht. Dat kan in de vorm van het aanbrengen van doeken aan de zijkant van steigers of door het plaatsen van vangnetten met een maaswijdte van 10 cm onder plafonds en andere plekken waar werkzaamheden worden uitgevoerd.

De meeste werkzaamheden van Bug Busters bvba worden uitgevoerd op het gebied van preventieve en curatieve houtbescherming tegen houtborende insecten en zwammen.

Regelmatig gebeurt het dat moerbalken en dan vooral de balkkoppen van de moerbalk aangetast zijn door houtrot, huiszwam en/of houtborende insecten. Met een resistograaf kan gemeten worden of dat inderdaad ook het geval is.

Met een resistograaf wordt met constante snelheid een gaatje in het hout geboord door een boor met een diameter van 1.5 mm. De weerstand die het boortje ondervindt wordt gemeten op iedere diepte waarna het boorprofiel wordt geanalyseerd en de mate van aantasting van het hout kan worden afgeleid. Dat wordt uitgeprint in een grafiek. Wanneer er weinig weerstand is, is het hout aangetast, wanneer er grote weerstand is, is het hout nog goed. Het is een snelle methode waarbij op een niet-destructieve manier verborgen schade gemeten kan worden van het hout.

Waar nodig vervangt Bug Busters bvba ook rotte en aangetaste balken en wanneer dat niet kan, voert hij een balkkoprestauratie uit: Slecht hout wordt verwijderd, wapeningstaven worden geplaatst en verankerd in het gezonde deel van het hout, waarna een bekisting wordt geplaatst.

Uiteindelijk wordt alles opgegoten met een epoxyhars. De gerestaureerde balkkop bezit dan terug dezelfde sterkte als het oorspronkelijke deel.

Een andere activiteit die wel incidenteel wordt uitgevoerd is het kristalliseren van natuursteen (bv travertin). Na verloop van tijd kan natuursteen dof worden. Er wordt dan minimaal één laag aangebracht van een product dat een verbinding aangaat met de natuursteen. Deze verharste laag is beter schoon te maken en geeft een glanzend aanzicht. Deze methode wordt vooral toegepast in kerken en op museumvloeren.

Als laatste activiteit kan de verkoop via de website worden genoemd. Via de website van Bug Busters bvba worden diverse producten, voor zover wettelijk toegestaan, verkocht. Daar komen steeds meer weringsproducten en non-tox producten voor vanwege de veranderde wetgeving.

Bug Busters bvba is een voorbeeld van een bedrijf dat zijn weg heeft gevonden in de plaagdierbestrijdingsbranche. Ook is duidelijk dat wanneer nodig van der Ven zijn strategie aanpast en nieuwe mogelijkheden en kansen aangrijpt om zijn bedrijf verder uit te breiden.

Chartered
Institute of
Environmental
Health

www.urbanpestsbook.com

De Chartered Institute of Environmental Health (CIEH) is de instelling in Engeland voor allen die te maken hebben met het milieu en de gezondheidsproblematiek. Dat kunnen zowel lokale autoriteiten, regeringsvertegenwoordigers, industrieën, als zelfstandige ondernemers zijn. In 2001 werd de National Pest Advisory Panel (NPAP) opgezet om deskundig advies te geven op het gebied van de plaagdierbestrijding. De leden van dat panel zijn experts op het plaagdierbestrijdingsgebied en afkomstig uit de gezondheidssector, de industrie en wetenschappelijke instituten. Dat heeft geresulteerd in diverse projecten om de branche te promoten en om plaagdieren effectief te bestrijden. Ook voor de Nederlandse en Belgische plaagdierbestrijders bevatten deze brochures waardevolle informatie.

Op de site staan één boek en diverse brochures die als pdf kunnen worden gedownload:

- Public Health Significance of Urban Pests (WHO report, 569 pagina's(!), een uitermate goed boek dat bijna alle facetten beschrijft van de overlast veroorzaakt door plaagdieren)
- Protecting present and future generations - implementing lessons from the WHO/EURO book: Public health significance of urban pests
- Urban pests and their public health significance: A CIEH summary
- Pest minimisation. Best practice for the construction industry
- Pest minimisation. Best practice for the hospitality industry
- The role of pest management in protecting public health
- Public health issues posed by mosquitoes. An independent report
- Report on Charging and Provision for (Domestic) Pest Control
- Good composting practice. Guidance on composting without attracting rodents
- Pest control procedures manual rodents
- Pest control procedures manual bedbugs
- Review of the use of bait boxes during operations to control Norway rats, *Rattus norvegicus* – a report to CIEH
- Pest control procedures in the housing sector
- Pest control procedures in the social care sector
- Policy briefing note: Charging for pest control services
- Critical Review of the “Environmental Risk Mitigation Measures for Second Generation anticoagulant Rodenticides” proposed by the HSE
- A guide to carrying out an environmental assessment prior to the use of rodenticides
- The responses to the NPAP survey of 12 local authorities on environmental risk mitigation measures of SGARs
- Environmental Risk Mitigation Measures for Second Generation Anticoagulant Rodenticides (SGARs)
- National Sewer Baiting Protocol Best Practice & Guidance

Document

- The impact of climate change on pest populations and public health
- The Perfect Storm. This needs not be the end of a golden age of public health protection!
- Pest minimization. Pest Management for Outdoor & Mobile Catering
- National Sewer Baiting Protocol. Best Practice & Guidance Document
- Pest on the Menu (DVD). Te verkrijgen in een Aziatische versie in 10 verschillende talen, een Europese versie (in 9 talen waaronder Nederlands) en een Amerikaanse versie (in 16 talen waaronder Nederlands). Deze DVDs kosten 25 pond exclusief BTW en zijn te verkrijgen bij de CIEH.

Een aantal van de bovengenoemde brochures zijn vertaald in het Nederlands. Dat staat vermeld bij de brochures op de website.

Neus eens rond op: www.urbanpestsbook.com

Nieuw bij Killgerm/Riwa: Carl Adams

Even voorstellen: ik ben Carl Adams, 40 jaar en woonachtig te Oostmalle, België. Ik ben gehuwd en heb 2 kinderen genaamd Vincent (9 jaar) en Nicolas (7 jaar).

Sinds 1 januari 2014 ben ik aan het werk bij Killgerm Benelux als magazijnier. Na 20 jaar als beenhouwer werkzaam geweest te zijn, heb ik het volledig over een andere boeg gegooid. Het werk is compleet anders maar wel enorm leuk om te doen. Bovendien ben ik omringd door leuke collega's en dat maakt dat ik elke dag met plezier kom werken!

Buiten de werkuren spendeer ik tijd met mijn zonen die bij Oostmalle Sport voetballen. Ik ga graag op reis met mijn vrouw en kinderen en geniet met volle teugen van het leven; iets wat ik heel belangrijk vind. Verder tuinier ik graag en ga ik ook naar het voetbal kijken. Anderlecht is mijn club, ik ben zelfs voorzitter van Supportersclub "The Mighty Mauves". Dit laat me toe om bijna alle wedstrijden bij te wonen, iets wat ik inmiddels al 20 jaar doe.

Nieuw bij PestWest Electronics

Mijn naam is Nicole Römer. Oorspronkelijk kom ik uit Zwitserland maar ik woon momenteel in het noorden van Engeland. Sinds 6 januari 2014 ben ik in dienst bij PestWest als internationale Sales Manager met als werkgebied: Duitsland, Zwitserland en Oostenrijk. Ik breng een tienjaar-lange ervaring in verkoop en marketing mee en verheug me zeer op de nieuwe uitdaging die mij te wachten staat.

Voor vragen en suggesties betreffende de PestWest range kunt u mij het beste per email bereiken: nicole.roemer@pestwest.com

AGENDA

DATUM	CURSUSSEN/CONGRESSEN/BEURZEN	ORGANISATIE / WEBSITE	PLAATS
13 – 14 juli	8th International Conference on Urban Pests	www.icup2014.ch	Zurich
24 september	BeneluxPest	www.beneluxpest.nl	Voorthuizen
21 -24 oktober 2014	PestWorld	www.npmapestworld.org/pestworld2014/	Orlando
5 november	PestTech 2014	http://www.pesttech.org.uk/	Bickenhill (UK)
9 november	Kennisnetwerk Biociden	www.kennisnetwerkbiodiden.nl	
19 – 21 november	Parasitec	http://www.parasitec.org/index.php/en	Parijs
25 -26 maart 2015	PestEx 2015	http://bpca.org.uk/pages/index.cfm?page_id=61&pestex	Londen
19 – 21 april 2015	PestWorld East 2015	npma@pestworld.org	Dubai

Workshop "Veiligheid" oktober/november 2014

Voor meer informatie neem contact op met:
Killgerm Benelux BV verkoop@killgerm.be

Bent u professioneel plaagdierbestrijder?

**KILLGERMRIWA BIEDT EEN UITGEBREID GAMMA AAN
PROFESSIONELE PRODUCTEN IN ELKE PRIJSKLASSE!**

HEEFT U NOG VRAGEN? WIJ ADVISEREN U GRAAG OF KIJK OP ONZE WEBSITE: WWW.KILLGERMRIWA.COM